

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885.

Andra Kammaren.

N:o 47.

Måndagen den 27 April.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 14, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel.

I ordningen förekom

Punkten 54.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att — med godkännande af uppgjort förslag, att veterinärinrättningen i Skara ombildades till en hofbeslagsskola och en vårdanstalt för sjuka husdjur, vid hvilken anstalt endast skulle meddelas praktisk klinisk undervisning — till nämnda inrättning å extra stat för 1886 bevilja samma belopp som hittills eller 12,900 kronor; men hemstälde Utskottet under förevarande punkt att Riksdagen, med afslag å det framställda förslaget till ifrågavarande veterinärinrättnings ombildning måtte — under anhållan att Kongl. Maj:t täcktes till nästa Riksdag efter verkställd utredning, i den mån sådan kunde befinnas erforderlig, framlägga förslag till uppförande på ordinarie stat af anslaget till nämnda inrättning — anvisa för år 1886 till inrättningens vidmakthållande med oförändrad organisation under samma år ett extra anslag af 12,900 kronor.

*Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.*

Enligt anteckning å utlåtandet hade emot denna Utskottets hemställen reservationer anmälts, dels af Herrar *L. M. Nordenfelt, F. F. Carlson, P. B. von Platen, S. Nilsson, Gunnar Eriksson*, och *And. Persson* och dels af Herr vice Talmannen *L. O. Larsson*, hvilka samtliga yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Sedan Utskottets hemställen blifvit uppläst, anförde:

Herr Key: Frågan om den nya representationsförändringen var, såsom herrarne alla veta, en mycket länge räckande och mycket svårlöst fråga på samma gång som det var en mycket stor fråga. Frågan om grundskatternas afskrifning är också en sådan der mycket

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

seg och svärlöst fråga; kanske stå vi dock nu vid början af hennes lösning; det kan åtminstone så synas, och jag vill hoppas det. Frågan om ordnandet af Sveriges försvar är också en mycket seg och en mycket svärlöst fråga; kanske vi dock vid denna riksdag komma att taga ett steg äfven till denna frågas slutliga lösning, hvilken jag hoppas icke måtte vara allt för aflägsen. Men värre än alla dessa frågor att bringa till lyckligt slut tror jag nästan den fråga är, som nu föreligger till afgörande, nemligen frågan om veterinärinrättningen i Skara. Hon är visserligen icke fullt så stor som de föregående, men säkerligen lika seg och lika ihållande, och hon skall blifva detta ännu mera, om utgången af hennes behandling nu blifver den, som Stats-Utskottet föreslagit. Den torde då komma att räcka minst lika länge som ordnandet af grundskatter och försvar. Denna frågas historia går, som herrarne veta, tillbaka ända till början af detta århundrade, ja, till och med till slutet af det förra. En fredsperiod herskade från 1821 till 1855, emedan under dessa år icke en enda veterinär efter upprättandet af veterinärskolan i Stockholm utexaminerades från Skara. Sedermera ordnades, såsom herrarne äfven veta, veterinäranstalten i Skara till en hofbeslagsskola, men någon utexaminering af veterinärer var i dess reglemente icke omtalad. Der utexaminerades dock veterinärer, men de voro underkastade viss begränsning i sin verksamhet. Då uppgick en ny sol under egendonliga constellationer och kastade sitt ljus och sin värme öfver Skara veterinärinrättning. Detta var i början af 70-talet. Sedan se vi det ena slaget levereras efter det andra. Man satte till en början och tills vidare äfven häftigt verkande medel i händerna på de från Skara utgångna eleverna. Handhafvandet af sådana hade förut icke anförtrots dem. Sedermera framkommo inom 6 år vid icke mindre än fyra riksdagar från regeringen förnyade förslag att definitivt upprätta ett särskildt veterinärinstitut i Skara. Vid riksdagen 1863 samt redan förut vid 1860 års landtbruksmöte hade man begärt, att veterinärinstitutionen i vårt land skulle höjas. Riksdagarna 1873, 1874, 1875 och 1878, som icke ville gå i en motsatt riktning och bidraga till denna institutions sänkning och ej heller upprätta tvenne dylika institut i vårt land, afslogo de Kongl. propositionerna i ämnet. Vid 1875 års riksdag, samma riksdag, der man, såsom bekant, beviljade 480,000 kronor, eller ungefär $\frac{1}{2}$ million kronor till uppförande af nya byggnader för veterinärinstitutet i Stockholm, afslogs den då gjorda framställningen, som gick ut på att ordna veterinärinstitutet i Skara till en anstalt för utbildandet af privatveterinärer ungefärligen så som Stats-Utskottet nu föreslår. Genom gemensam votering beviljades dock ett extra anslag af 12,900 kronor till Skara veterinärinrättning. Det provisoriska tillstånd, som sålunda då bereddes, har sedermera alltjemt fortfarit, och frågan om det slutliga ordnandet, sedan regeringens 1878 framlagda förslag om ett fullständigt läroverk å nyo afslagits, alltjemt förblifvit sväfvande. Efter en samvetsgrann och omsorgsfull utredning framlägger nu regeringen ett af Medicinalstyrelsen starkt understödt förslag. Det är detta som föreligger till vårt afgörande. Stats-Utskottet kommer på nytt med ett förslag ungefär sådant som det, hvilket afslogs vid 1875 års riksdag, nemligen om inrättandet af ett särskildt veteri-

närinstitut på ordinarie stat i Skara, der en lägre klass af veterinärer med inskränkt kompetens skulle utbildas.

Vid bedömandet af denna fråga ställer den sig för mig på ett ganska enkelt sätt. Den första frågan jag dervid gör mig är den: har vårt land verkligen *behof* af två veterinärinstitut? Man fruktade 1875 att *ett* institut icke skulle vara tillräckligt för att utbilda det antal veterinärer, som vårt land behöfde. Denna fruktan har visat sig vara fullkomligt oberättigad. För närvarande finnas vid institutet i Stockholm öfver 60 elever med en fyraårig kurs. Från detta institut utgå således 12 å 13 veterinärer om året. Detta gör, att då vårt land för närvarande har omkring 200 veterinärer, och såsom man beräknat, möjligen skulle framdeles behöfva omkring 300, så blir detta antal inom några år fullkomligt fylldt från institutet i Stockholm. Från denna synpunkt behöfvas således ingalunda tvenne veterinärinstitut. Detta så mycket mindre som institutet i Stockholm kan mottaga ett mycket större antal än hvad det nu har, och elevernas antal dessutom är i stigande. Det vore dessutom besynnerligt, om vårt land skulle behöfva två sådana inrättningar, då icke mera än ett finnes i sådana länder som Danmark, Bayern, Sachsen, Belgien och Holland, och hvad mera är, mine herrar, hela det stora Österrike har icke mera än ett institut, och på samma sätt är det med England. I Norge och Finland finnes det icke något veterinärinstitut. Italien och Frankrike hafva deremot två, kanske flera, i alla händelser mera än ett. I alla dessa förstnämnda länder anstränger man sig att drifva upp de institut, man har, så att de fullkomligt motsvara tidens kraf. Veterinärinstitutionen höjes derigenom, att man koncentrerar omsorgen på det institut, man i hvarje land eger, och sätter det i stånd att på ett fullt tillfredsställande sätt utbilda det antal elever, som motsvarar landets behof.

Häraf torde således framgå, att äfven Sverige i allmänhet icke är i behof af mera än ett veterinärinstitut. Den andra frågan, som för mig ställer sig, är den: behöfver Vestergötland ett särskildt veterinärinstitut? Jag kan icke föreställa mig att just denna provins kan vara i behof deraf, ty hvarför skulle icke hvarje annan provins lika väl behöfva sitt särskilda institut. Men må hända kunna billighetsskäl tala för saken? Veterinärinstitutionen i Skara har länge bestått, och det vore hårdt, kan man säga, om provinsen skulle beröfvas de särskilda fördelar, som den kan hafva deraf. I det fallet synes det mig verkligen att Kongl. Maj:ts proposition till den grad borde kunna tillfredsställa provinsen Vestergötlands anspråk, att det skulle förundra mig, om de ställes högre. Der skulle ju i Skara enligt den Kongl. propositionen inrättas en fullständig hofbeslagsskola och derjemte skulle der finnas en vårdanstalt för sjuka djur, dit således provinsens eller den kringliggande traktens befolkning kunde skicka sina sjuka kreatur och få dem rationelt och kostnadsfritt skötta. Der skulle vidare finnas en skola för landtmän, der jordbruksbefolkningen kunde studera de enklaste och allmänast förekommande sjukdomarne hos husdjuren, så att man icke stode alldeles handfallen vid de enklaste åkommor, eller sådana, som i allmänhet icke påkalla hjälp af veterinär. Man skulle der således få en god skola, som icke

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

blott för Vestergötland, utan för landets jordbrukande befolkning i allmänhet blefve till stor nytta och som, derest man vill taga en jemförelse med andra förhållanden, skulle kunna förliknas med kurserna för utbildande af sjukvårdssoldater och med samaritföreningarne. Denna skola skulle sålunda utan tvifvel blifva af stor nytta för att gifva befolkningen insigt i husdjurens skötsel och vård. Med en sådan organisation af skolan synas mig provinsens intressen i detta afseende vara på ett förträffligt sätt tillgodosedda, ja, till och med intressen, som sträcka sig långt utanför provinsen.

Jag kommer nu till den tredje synpunkten, ur hvilken frågan bör bedömas och hvilken synpunkt blifvit skarpest framhållen. Jag kan formulera den sålunda: behöfves det i vårt land och är det lämpligt att der finnas två olika slags veterinärer? Stats-Utskottet framhåller mycket starkt behöfvet af att jordbrukarne i allmänhet och de mindre jordbrukarne i synnerhet ega tillgång på särskildt billiga veterinärer. Då denna fråga förevar i Första Kammaren, hörde jag der en talare ännu skarpare precisera uttrycken. Han sade nemligen, att det finnes i allmänhet under vexlande förhållanden prima och sekunda slag af både folk och varor. Här finnas nu prima jordbrukare med prima kreatur och sekunda jordbrukare med sekunda kreatur. Nu köper naturligtvis prima folk prima vara och sekunda folk sekunda vara, som är billigare. Hvarför, menade han, borde det icke då vara på sådant sätt ordnad, att man utbildade prima veterinärer för prima folk och sekunda veterinärer för sekunda folk? Jag begagnar tillfället säga, att det fattas en länk i deduktionen; den skulle vara riktig, om det funnes prima sjukdomar och sekunda sjukdomar; det fordrades för bevisningens giltighet, att de fattiges djur hade ett slags sjukdomar, som passade för sekunda veterinärer, och de förmögnares djur hade *andra* slags sjukdomar, som passade för prima veterinärer. Men så är händelsevis icke förhållandet, utan sjukdomarne äro obestriddigen lika hos prima folk och få som hos sekunda folk och få. Det fordras precis lika mycken skicklighet, lika mycket verkliga kunskaper hos läkaren för att sköta en fattig som för att sköta en förmögen, eller att sköta en fattig mans ko eller en rik mans ko. Således tror jag icke, att man i detta fall bör tala om prima och sekunda veterinärer, såsom lämpliga allt efter som djuregaren är förmögen eller ej.

För mig ställer sig saken på ett helt annat sätt. Visserligen är det billiga läkare, som de mindre jordbrukarne behöfva, men i första rummet behöfva de dock *skickliga* läkare. För den förmögne betyder det icke så mycket, om en oxen störtar eller en häst dör; för den fattige deremot kan det verka förkrossande för hans ekonomi. Jag tror derfore att staten handlar med omtanke för allas väl, om den utgår från den synpunkten, att framför allt böra de mindre bemedlade jordbrukarne hafva tillgång på skickliga veterinärer, och att den veterinär, som utbildas genom statens försorg, bör vara så kvalificerad, att äfven den minst bemedlade bör kunna med förtroende vända sig till honom, och med tillit att han, derest icke något tillfälligt personligt ligger emot, kan uppfylla de anspråk, som kunna och böra ställas på en veterinärläkare. Vill man sedan, med förbigående af

veterinärläkaren, använda qvacksalvare, är detta naturligtvis hvars och ens ensak. Men då man nu emellertid, och, såsom det mig synes, med fullt skäl fasthåller vid, att veterinärernas hjälp bör vara billig för de mindre bemedlade, så måste detta tillfredsställas på något annat sätt än genom sänkande af bildningsnivån hos veterinärerna. Det bör kunna hjälpas genom associationen. Utvägar böra beredas för att skaffa veterinärerna sådan lön, att de mot låg taxa kunna förbinda sig att tillhandagå allmänheten. Hafva icke landstingen eller hushållningssällskapen medel dertill, då får jag säga att långt bättre använder staten sina tillgångar, om den bidrager till lönerna för veterinärläkarne och bättre sörjer därför, att de mindre jordbrukarne kunna få en billigare skötsel af sina djur, än om den kastar ut dessa medel på en ny, fullkomligt onödigt veterinärinstitution, genom hvilken man afsigtligt sänker veterinärernas utbildning och kunskaper.

*Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)*

Nu blir frågan: hurudana äro de kvalifikationer, som uppställas för de veterinärer, som skulle utexamineras i Skara? Efter de fordringar, som äro uppställda, behöfva eleverna icke uppfylla andra villkor för inträde vid Skara veterinärinstitut än att hafva genomgått en skola till femte klassens slut. De äro således omkring 15 år, då de inskrifvas vid veterinärinstitutet. Med de svaga förstudier de hafva äro de ej mogna att genomgå denna 4 års kurs, hvilken de skulle hafva afslutat vid 19 år, det vill säga 2 år, innan de äro myndiga. De äro äfven allt för litet kroppsligt utvecklade för att kunna deltaga i många af de arbeten och praktiska öfningar, som förekomma vid institutet, och alldeles säkert är, att de i andligt hänseende äro omogna för de allvarsamma, svåra och mycken ansträngning kräfvande studier, som här förekomma. Fördomar herska i det fallet såsom på andra områden, och sedan gammalt har man föreställt sig att en veterinär icke skulle behöfva någon djupare insigt i fysiologi och hvad som i grunden försiggår i de lefvande organismerna. Det som kommer till en läkares behandling, är, fränsett det psykiska, ungefär detsamma hos djur som hos människor och för att skarpt kunna bedöma och uppfatta de olika skiftningarna af sjukdomarna, så måste han ega en klar blick för hvad som verkligen försiggår vid lifprocessen och vid de afvikelser i dess normala gång, som vid de mötande sjukdomarna förekomma. För att kunna bedriva de studier, som leda till en sådan, hafva dessa elever, med deras 15 vårar, icke den nödiga mogenheten och ej de nödiga förkunskaperna. De hafva icke tillräcklig utbildning i ganska många ämnen, t. ex. i matematik, fysik och kemi, de hafva icke nödiga insigter i språk för att ens kunna läsa de läroböcker, som finnas, och att utgifva svenska läseböcker för ett så litet elevantal skulle leda till, med hänsyn till ändamålet, orimliga kostnader. Sedan de en gång lemnat skolan med bristfälliga kunskaper, så hafva de mycket svårt att följa med utvecklingen inom veterinärvetenskapens område och det är under alla förhållanden af vigt, ja, rent af nödvändigt, att huru praktiska de än äro och huru stor rutin de också förvärfvat sig, följa med de framsteg, som göras inom denna vetenskap; i en tid som vår, der allt går fort och särskildt medicinska vetenskapen går raskt framåt, blifva de eljest ohjelpigen efter på grund af sina dåliga skolstudier och

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

bristande förkunskaper. Jag tviflar visst icke på att dessa elever under sin kurs i Skara kunna få en ganska stor praktisk rutin och händighet, men några verkliga insigter kunna de icke få. Låt vara dessutom att de icke ingått till institutet vid 15 år, utan de hafva först försökt sig på andra fält. Studierna torde icke vunnit på detta; snarare är det att antaga, att skolkunskaperna mer eller mindre dunstat bort, och de stå der osäkra och svigtande, så väl under kursen som efteråt.

Man har sagt, att för den praktiska utbildningen skulle Skara veterinärinrättning hafva god tillgång på material. Detta kan jag icke underlåta att berigtiga redan vid början af diskussionen. Huru dermed förhåller sig framgår af Medicinalstyrelsens berättelse. Skulle några anmärkningar häremot göras under öfverläggningen, skall jag be att få belysa sifferuppgifterna. Här framlägger jag dem för 10 år. Vid de tvenne veterinärinrättningarna i Stockholm och Skara förhåller sig antalet vårdade djur på följande sätt:

	Stockholm.	Skara.
hästar	3,245	1,598
nötkreatur	723	301
får (getter)	54	15
svin	183	25
hundar	1,005	17
andra djur	167	11

Man finner således att det lefvande materialet för undervisningen vid Skara veterinärinrättning är mycket mindre än det i Stockholm,

Den sista synpunkt, ur hvilken jag vill se denna fråga, är den rent ekonomiska. Den ser, mine herrar, ofantligt oskyldig ut, denna summa, som här är i fråga att bevilja, nemligen 12,900 kronor, om man bifaller Utskottets förslag, men i och med detsamma hafva vi ingått på principen att ordna på ordinarie stat ett veterinärinstitut i Skara. Kostnaden härför skulle enligt de framlagda beräkningarna uppgå till 26,200 kronor, hvaraf kontant årligt statsanslag 20,700, under det att enligt regeringens förslag hela inrättningen skulle årligen kosta 8,000 kronor, hvaraf staten blott behöfde kontant tillskjuta 2,600. Regeringens förslag medför sålunda en årlig besparing af något öfver 18,000 kronor. Inrättningen har nu ett årligt anslag af 17,000 kronor. Den nya inrättningen skulle, enligt regeringens förslag, blifva 14,400 kronor billigare. Om man också får en definitiv organisation af Skara veterinärinrättning sådan som Utskottet föreslagit, och för hvilken den årliga kostnaden till en början skulle stanna vid den angifna summan af omkring 26,000 kronor, så är det alldeles säkert att hvarje sådant läroverk måste utvecklas, nya kraf uppstå ständigt, nya lärare skola tillsättas m. m. Då Skaraveterinärerna finge fri praktisk verksamhet i hela vårt land, så komme de, som vilja blifva veterinärer, i allmänhet att från 5:te klassen i skolan gå genvägen genom Skara veterinärinstitut, hvilket således, om det blir definitivt ordnad, får, enligt allt att döma, emottaga det ojemförligt största antalet elever. Anstalten måste härigenom svälla ut mer och mer och nya fordringar på bidrag i många olika riktningar måste

härigenom uppstå. Men äfven om detta icke inträffar, så är i allt fall, enligt inspektörens nyligen afgifna berättelse, undervisningsmaterielen i Skara högst bristfällig, lokalerna hvarken tillräckliga, lämpliga eller i ett tillfredsställande skick, hvarför, såsom det i inspektionsberättelsen heter, betydliga och säkerligen mycket kostsamma förändringar måste vidtagas, om denna veterinärskola skall kunna svara nutidens anspråk. Bakom detta förslag gömmas således stora omkostnader, hvilka måste bestridas, så snart veterinärinrättningen en gång blifvit ordnad på ordinarie stat i öfverensstämmelse med förslaget. Staten måste då sätta denna inrättning i stånd att verka på ett fullt tidsenligt sätt, och hvar finnas beräkningarne öfver de betydliga kostnader som detta skulle medföra för statsverket? Till de första utgifterna för iständsättandet skulle dessutom, såsom jag nyss franhållit, kostnaderna för detta institut stiga i mån af den utveckling, som kan förutses. Att utvidga veterinärinrättningen i Skara, under det att man i Stockholm upprättat ett veterinärinstitut, till hvars byggnader man för tio år sedan anslagit omkring en half million kronor, kan icke vara praktiskt. Skulle denna sistnämnda institution åter bibehållas endast för att utbilda djurläkare för statens tjänst, under det de privata djurläkarne skulle utexamineras från veterinärinrättningen i Skara, behöfde institutet i Stockholm arligen utexaminera endast två till tre läkare, ty detta skulle motsvara statens behof. Större kraf ställer icke staten. Men en sådan uppgift är ju barockt för liten för en så stor och så utmärkt och så dyrbart inrättad institution. Man har, såsom jag nyss omnämnde, anmärkt att undervisningen i Skara skulle vara så praktiskt anordnad och gifva dem, som derifrån utexamineras, en särdeles god rutin. Vill man dermed säga, att undervisningen vid institutet här i Stockholm är alltför teoretisk? Och är väl detta påstående i så fall sant? Om så vore, om vid ett visst läroverk förefunnes ett visst fel, t. ex. att undervisningen vore för ensidig, skulle då rätta sättet att afhjelpa detta fel vara att åstadkomma ett nytt läroverk? Der skulle man snart kanske finna ett annat fel. Jag tror, att, om man märker ett fel vid ett läroverk, man bör söka afhjelpa detta fel vid det läroverket, men icke förden skull upprätta ett nytt läroverk, vid hvilket ännu större fel kanske kunna uppstå. Ett dylikt sätt att gå till väga vore väl äfven föga förenligt med en klok omtanke om användandet af statens medel. En verklig fara finnes i en sänkning af veterinärinstitutionen i vårt land: en fara, hvars vidd jag icke vill inlåta mig på att uppskatta eller närmare bedöma. Men ett veta vi, och det ligger i öppen dag för en hvar, nemligen att i en tid, då husdjursskötseln i vårt land blir af allt större och större betydelse för jordbrukaren, det icke är rätta tidpunkten att, i strid emot 1863 års Riksdags uppfattning, sänka veterinärbildningen i vårt land. Hellre bör man höja den. Vi veta alla, att England står öppet för vår kreatursexport. Jag tilltror mig icke att säkert bedöma, om detta i någon mån är beroende på det förtroende vårt nuvarande veterinärväsende ingifver. Men är det så, hvad skulle följden då blifva, om landet mer och mer öfversvämmades af ofullständigt utbildade veterinärer, och ett allt för litet antal fullt utbildade sådana funnes spridda i landet, såsom fal-

Ang. anslag till veterinärinrättningen i Skara.

(Forts.)

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

let torde blifva, om den genväg definitivt öppnas, som Utskottet föreslår? Jag fruktar, att vårt land icke då kunde förtjena eller göra anspråk på något förtroende för sitt veterinärväsende. Och om icke i så fall en fara definitivt och med allt skäl hotar vår export, det öfverlemnar jag åt andra att bedöma, men jag har icke kunnat förbigå att påpeka detta förhållande, ty deruti ligger en fara, som förtjenar noga beaktas.

Då, på grund af hvad jag anfört, jag sålunda icke kan finna att ur någon synpunkt, vare sig hela landets eller den särskilde provinsens, två veterinärinstitut äro behöfliga i vårt land, då vidare genom den af Stats-Utskottet föreslagna åtgärden veterinärinstitutionen skulle för statsverket i hög grad fördyras på samma gång som den skulle afgjort försämrats, och då dessutom möjligen en fara af mera omfattande art skulle uppkomma genom antagande af Stats-Utskottets förslag, så får jag, Herr Talman, anhålla om bifall till Kongl. Majts proposition och afslag å Stats-Utskottets hemställan.

Häruti instämde Herrar *Ahlström, Thomasson, Blomberg, Wilh. Carlson, Nyström* och *Hammarlund*.

Herr Aug. Petersson yttrade: Herr Talman, mine herrar: Den föregående talaren har utvecklat så många och kraftiga skäl för bifall till Kongl. Majts proposition att föga återstår att tillägga; men, då jag nu skall yttra några ord i frågan, får jag säga, att, enär densamma ända sedan 1821, d. v. s. i 64 år, väntat på sin lösning, det icke vore för tidigt, om den verkligen blefve löst. Det var nemligen år 1821 då veterinärinstitutet i Stockholm öppnades. Allt sedan dess har institutet i Skara visat sig icke vara behöfligt utan kunna undvaras. Det torde sålunda, som sagdt, icke vara för tidigt, att ett ordnande sker, men jag vill icke vara med om ett ordnande på sätt Utskottet föreslagit. I en fråga som denna måste jag, som icke är fackman, lita på uttalanden af auktoriteter och dem, som ega erfarenhet i förevarande ämne. Uttalanden af sådana auktoriteter har den föregående talaren redan åberopat och jag skall be ytterligare få betona några sådana. Så heter det i Utskottets betänkande: »Läroverkskollegiet påpekar vidare, att alla myndigheter och komitéer, som förehaft frågan om ordnandet af veterinärväsendet, såsom medicinalstyrelsen, landbruksakademien, direktionen för veterinärinrättningen i Skara samt 1863 och 1874 års veterinärkomitéer, enhälligt förklarar, att vid nämnda veterinärinrättning borde inrättas en fullständig hofbeslagsskola och att jemväl Riksdagen, som år 1874 afslög Eders Kongl. Majts framställning om anslag till ett läroverk i Skara för utbildande af veterinärer, men samtidigt beviljade 10,000 kronor för uppförande af en hofbeslagsmedja vid inrättningen, derigenom visat sig hysa samma åsigt rörande nyttan och behovet af en tredje hofbeslagsskola för landet, som bemälda myndigheter och komitéer uttalat.» Alla dessa auktoriteter hafva tillstyrkt Kongl. Majts förslag. Vidare har professorn vid Karolinska institutet, Herr Lovén, hvilken den 27 Oktober i fjol inspekterade veterinärinrättningen i Skara, yttrat sig i frågan. Jag

skall, ehuru det delvis är ett upprepande af hvad den föregående talaren redan sagt, enär det är ganska upplysande, uppläsa hvad Professor Lovén, som har särdeles stor erfarenhet i hithörande ämnen, säger. Han yttrar, »att den teoretiska delen af undervisningen syntes lida af väsentliga brister, säkerligen i hufvudsak härflytande dels från det omogna tillstånd, i hvilket flertalet af lärjungarne befunne sig, då de vid inrättningen mottoges, dels ock från undervisningsmaterielens bristfälliga skick. En följd häraf vore, att någon allvarlig och verklig fruktbringande undervisning i åtskilliga af de på föreläsningsschemat upptagna läroämnena, såsom fysiologi, histologi, mikroskopiska öfningar m. m., enligt inspektörens åsigt icke kunde vid inrättningen meddelas, ehuru dessa ämnen för djurläkaren icke mindre än för menniskoläkaren vore af synnerligen stor betydelse och för hvarje dag blefve det allt mera. Dessutom vore flera af de för den teoretiska undervisningen afsedda lokalerna hvarken tillräckliga, lämpliga eller i ett tillfredsställande skick, hvarför betydliga och säkerligen mycket kostsamma förändringar måste vidtagas, om denna veterinärskola skulle kunna någorlunda motsvara nutidens anspråk.» Detta är ett uttalande som förtjenar allt afseende, jag litat särdeles derpå och derefter kommer jag att afgifva mitt votum. Slutligen har Justitiekanslersembetets yttrande infordrats deröfver, om Hernqvistska testamentet skulle anses förverkadt, om Skara veterinärinrättning förändrades, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit. Justitiekanslerembetet har yttrat sig och sagt, att så icke skulle blifva fallet. Sålunda är detta skäl för dem, som vilja hafva Skara veterinärinrättning qvar, undanröjdt.

Utskottet har såsom skäl anfört, att det skulle vara nyttigt, om det i landet funnes två klasser af veterinärer, som utbildades, af anledning att den ena klassen eller den, som utbildades i Skara, skulle kunna lemna arbete för billigare pris än de, som utexaminerades från Stockholm. Så länge det icke fans tillräckligt antal elever utexaminerade från Stockholm att användas inom landet, var det nyttigt må hända att kunna hafva elever från veterinärinrättningen i Skara att tillgå, men då nu, så vidt jag blifvit rätt underrättad, ett för landets behof tillräckligt antal elever årligen utexamineras från Stockholm, är det icke skäl fortsätta med att narra ynglingar in i en skola, som icke gifver dem någon utsigt att för framtiden få en anställning. Ty om det finnes ett tillräckligt antal fullt utbildade veterinärer, tror jag icke, att man då skall använda de mindre utbildade. Jag tänker mig förhållandet såsom det är i den provins jag tillhör. Äfvenså har jag hört af en del af mina kamrater att förhållandet är lika i andra delar af riket. Blekinge är indeladt i fyra distrikt. Hvarje veterinär inom distriktet är aflönad med 1,500 kronor om året. Denna lön består till hälften af hushållningssällskapet och hälften af landstinget. Den direktion, som har att annonsera platsen ledig, är hushållningssällskapets förvaltningsutskott. Skulle man verkligen vilja tro, att en sådan institution som hushållningssällskapet eller landstinget inom länen skulle antaga en underordnad veterinär, då det finnes veterinärer med fullt utbildade kunskaper. Jag tror det icke. Det skulle således, såsom jag redan nämnt, vara skada att locka

*Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.*

(Forts.)

Ang. anslag till veterinärinrättningen i Skara.
 ynglingar in i en skola, der de icke få en sådan utbildning, att de kunna påräkna en framtid. Den föregående ärade talaren har också nämnt att, derest Riksdagen nu beslöte att anslaget till Skara veterinärinrättning skulle sättas på ordinarie stat, detta förhållande måste leda derhän, att inrättningen icke kan stå kvar såsom den står nu i 64 år, utan måste ställas lika med veterinärinstitutet i Stockholm. Jag vet heller icke, hvarför detta institut i Skara skulle ställas på annat sätt än det i Stockholm. Så vidt det skall nu sättas på ordinarie stat, slutar det nog ej förr, än det blifver likstaldt med Stockholms veterinärinstitut. Dertill kommer då, att Skara veterinärinrättning skulle kosta landet mycket, och denna kostnad är alldeles öfverflödigt, ty, såsom Herr Professor Key nämnt, finnes inom intet land i Europa utom Frankrike mer än ett fullständigt veterinärläroverk. Under sådana förhållanden vore det underligt, om vi i Sverige skulle behöfva två fullständiga dylika läroverk. Jag har dessutom talat med flere länsveterinärer, förståndiga män i sitt fack, som genomgått läroverket i så väl Skara som Stockholm, och dessa hafva uttalat sin förvåning öfver, att Riksdagen ännu låte denna veterinärinrättning i Skara fotgå, ty den motverkade, enligt deras åsigt, veterinärinstitutionens utveckling. När nu, såsom den föregående talaren yttrade, med anledning af det af den komité, som blifvit år 1874 tillsatt för att ordna vårt veterinärväsende, afgifna utlåtande torde vara klart, att, sedan vårt land fått veterinärinstitutionen vederbörligen ordnad, landet behöfver 300 veterinärer, och att för att rekrytera de afgående årligen endast 12 elever behöfva utexamineras och, såsom Professor Key nyss nämnde, i Stockholm kunna årligen utexamineras 60 veterinärer, så frågar jag, om det vid ett sådant förhållande är lämpligt att ordna Skara veterinärinrättning, på sätt Stats-Utskottet föreslagit! Jag anhåller, Herr Talman, om afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:t förslag.

Herr Nils Petersson: Den förste talaren började med en historik öfver de strider, som pågått rörande veterinärinrättningens förläggande från Skara till Stockholm. Äfven jag har kännedom om dessa strider, som pågått från början af min riksdagsmannabana och i hvilka jag sjelf deltagit. Då det var fråga om denna inrättnings förflyttning från Skara till Stockholm, har jag också yttrat mig för dess bibehållande i Skara, och jag är fortfarande af den öfvertygelse, att det var ett svårt misstag, då man förlade veterinärinstitutet i Stockholm. Detta framgår äfven af den föregående talarens yttrande, då han redogjorde för de kostnader, som detta medfört, ty de hafva uppgått till icke mindre än en half million endast för byggnader. För min del beklagar jag, att icke ett fullständigt veterinärinstitut blef förlagdt i Skara samt hofbeslageriet i Stockholm, ty det är nödvändigt att vara på landet för att kunna få en fullständig utbildning såsom veterinär, emedan man der kan få tillfälle att experimentera med sådana husdjur, som veterinärerna sedan skola behandla, men i Stockholm åter få de i allmänhet nöja sig med att experimentera med kattor, ormar, hundar och dylikt. Enda sättet att få veterinärbildningen rätt ordnad synes mig vara att sänka inträdesfordringarne

till institutet i Stockholm, så att man på landsbygden kan hafva råd att betala dessa veterinärer, ty sedan dessa personer gått i Stockholm under fyra år för att genomgå sin kurs efter att förut hafva aflagt studentexamen, ligger det i sakens natur, att de skola hafva större anspråk på aflöning än man på landsbygden kan hafva råd att tillfredsställa. Häri ligger det egentliga felet. Dessa personer kunna nemligen icke aflönas på det sätt, som landsting och kommuner skulle önska, ty de vilja naturligtvis hafva dem för så billigt som möjligt.

Jag har tillåtit mig anmärka, att inträdesfordringarne i Stockholm borde kunna nedsättas, ty jag anser de kunskaper, som förvärfvas i sjetta och sjunde klasserna i läroverken, icke äro behöfliga för veterinärbildningen. Man har med rätta sagt, att språkkunskap är behöflig, men denna kunskap anser jag kunna förvärfvas på mycket kortare tid än fyra år, hvilket kan låta sig göra genom att taga en särskild kurs i språkkunskap.

Häri genom tror jag de till och med skulle få lämpligare förkunskaper för veterinärbildningen. Om staten deremot icke anser sig kunna göra några eftergifter i inträdesfordringarne, så synes det mig nödvändigt att hafva två slag af veterinärinstitut för att landets fordringar skola kunna blifva tillfredsställda. Häröfver har visserligen mycket klander framstälts och man har till och med skämtat öfver denna sak, men detta anser jag obefogadt, ty vi hafva behof af flere läkare än för närvarande finnes samt mindre dyra läkare, än de blifva, som genomgått Stockholms veterinärinstitut. Hvad kunskaperna beträffar, så tror jag att de, som genomgått en fyraårig kurs i Skara, icke behöfva vara underlägsna dem, som genomgått en fyraårig kurs i Stockholm.

Sedan lärokursen vid Skara veterinärinstitut utbildats till fyraårig, är jag öfvertygad att detta institut lemnar lika goda djurläkare som Stockholms; och för öfrigt har det visat sig, att man redan under nuvarande förhållanden från institutet i Skara requirerat veterinärer för att bota sjuka djur, der Stockholmsveterinärerne icke varit i stånd att göra det. Detta kan nu väl bero på olika anlag; men emellertid anser jag icke skilnaden vara så stor emellan Stockholms och Skara veterinärer, som man velat påstå.

Jag vill icke längre uppehålla tiden, då jag är säker på att många efter mig önska att yttra sig i denna fråga. Men jag anser, att så länge man icke vill sätta ned fordringarne för inträde vid Stockholms veterinärinstitut och derigenom bereda åstadkommandet af ett institut, som kan blifva till gagn för hela landet, så är det alldeles nödvändigt att hafva ett särskildt institut i Skara, allrahelst kostnaderna därför icke äro så stora, att de kunna anses innebära ett hinder därför. Man påstår visserligen att man härigenom får flera tjänstemän att pensionera. Men jag frågar: tro herrarne, om ock institutet i Skara slopas, att icke i alla fall den personal, som för närvarande är anställd derstädes, måste pensioneras?

Jag yrkar därför bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Herr Pehrsson i Törneryd: Till en början ber jag få tillkän-

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

Ang. anslag till veterinärinrättningen i Skara.

(Forts.)

nagifva att jag inom Utskottet icke deltagit i behandlingen af denna fråga. Jag anhåller nu få yttra några ord i densamma.

Man har mot veterinärinstitutet i Stockholm, bland annat, anmärkt att, i följd att maturitetsexamen fordras för inträde derstädes, eleverna der i allmänhet äro äldre än som är önskvärdt samt att de, sedan de efter 4 års förlopp afslutat sin kurs vid ett läroverk, som är förlagdt i hufvudstaden, icke finna sig väl uti landsbygdens tarfliga förhållanden. Veterinärens studier blifva i följd af dessa i min tanke för höga fordringar på humanistisk bildning för kostsamma för honom och hans behof, till följd deraf, af högre inkomster förhållandevis större än att de kunna tillfredsställas på landsbygden. Svikna förhoppningar alstra likgiltighet å veterinärens sida, och allmänheten å sin sida blir missnöjd med veterinären till följd af hans höga fordringar.

Jag tror att dessa anmärkningar till viss grad äro befogade. Med de nuvarande fordringarna för inträde vid institutet i Stockholm blifva, såsom sagdt, kostnaderna för eleven för stora, och, då han ändtligen, som utexaminerad veterinär, lemnar hufvudstadsinstitutet, är han en »fin herre» med vanor och behof allt för fina att kunna motsvaras af hvad man på landet har att erbjuda.

Vid sidan af detta har man framhållit vissa egenskaper, som anses gifva veterinären från Skara företräde framför Stockholmsveterinären; såsom den först nämndes i allmänhet större praktiska insigter, hans större tilltagsenhet, enklare vanor, mindre fordringar i fråga om ersättning för det biträde han lemnar, m. m., allt detta under det likväl Skaraveterinären i allmänhet anses, i synnerhet hvad angår nötboskapens sjukdomar, lika duglig och skicklig som Stockholmsveterinären.

Ofta hör man påstås att blott ett veterinärinstitut i landet icke är tillfyllest för att kunna utbilda det behöfliga antalet veterinärer. I det fallet har jag, för att bilda mig ett omdöme om saken, tagit kännedom om de utlåtanden, som afgifvits af de kommittéer, hvilka åren 1863 och 1874 hade i uppdrag att utreda hithörande frågor. Enligt begge dessa kommittéers utsago, skulle ett antal af 300 veterinärer vara tillräckligt under närmaste framtiden, för att motsvara landets behof i denna väg. När man nu vet, att för underhållandet af en sådan numerär, det icke behöfver utexamineras mer än bortåt 15 om året, under det att vid institutet vid Stockholm mycket väl kan meddelas undervisning på en gång åt så många elever, att årligen det nämnda antalet bör derifrån kunna utgå, torde man häraf kunna sluta att mer än ett veterinärinstitut i riket icke är erforderligt.

Vore jag öfvertygad om att veterinärinstitutet i Skara vore nödvändigt och så ytterst nödvändigt, att man, genom omöjliggörande af veterinärens utexaminerande derifrån, gjorde en dålig tjänst åt landets jordbrukare eller andra djuregare och endast fördyrade den redan nu dyra kostnaden för djurens vård och skötsel, och vore jag vidare öfvertygad om att de olägenheter, som möjligen vidlåda i mer eller mindre grad veterinärinrättningen i Stockholm, icke kunde afhjelpas, så skulle jag sannerligen betänka mig mer än en gång, innan jag uttalade mig för endast ett veterinärinstitut.

Hvad beträffar det ifrågavarande anslaget till veterinärinrättningen i Skara, så finna herrarne af Utskottets förslag att, derest detta godkändes, anslaget skulle framdeles, troligen vid nästa riksdag, komma att uppföras på ordinarie stat. Men jag tror, att man derigenom endast tagit *ett* steg till de utgifter, som detta institut skulle komma att medföra. Det fordras derjemte icke obetydliga belopp för nya byggnader och reparationer, derest Skara veterinärinrättning skall kunna motsvara ändamålet med en sådan läroanstalt. Det är icke blott af sparsamhetsskäl, som jag framhållit denna ekonomiska sida af saken, men jag tror att, om man kan undvika sådana utgifter, så bör man icke åtaga sig dem. På de skäl, jag sålunda anført, ber jag att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Ang. anslag till veterinärinrättningen i Skara.
(Forts.)

Herr Svenson i Bossgården: Jag hade icke tänkt att uppträda för att förorda Utskottets förslag, då flera talare redan förut gjort det. Men med anledning af hvad man här yttrat mot veterinärinrättningen i Skara, ber jag få säga några ord. Jag kan icke förstå hvarför just denna inrättning blifvit utsatt för förföljelse, om jag så får säga. Denna veterinärinrättning måste dock vara ganska god, då den kunnat ända hittills bibehålla sig. Den är byggd på billiga grunder och existerar hufvudsakligen på donationer. Jag kan äfven försäkra, att de lärjungar, som derifrån utexamineras, äro ganska skickliga, om ock de möjligen icke äro så höglärde eller besitta så stora teoretiska kunskaper, som veterinärerna från institutet i Stockholm. Lika praktiska som dessa senare, om icke mera, äro de i alla fall. Jag ber i det afseende få omtala en händelse, som träffat mig. Jag egde för en tid sedan ett temligen dyrbart sto. En dag ville djuret icke stiga upp. Jag skickade efter en Stockholmsveterinär för att taga vård om stoet. Det är nemligen föreskrifvet, att när djur är försäkradt, såsom förhållandet var i detta fall, djuret i händelse af sjukdom icke finge skötas af veterinär från Skara.

Det varade i flera dagar, men hon gick icke upp ändå. Då skickade jag efter en annan, men då han väl kommit, undersökte han icke djuret alls, utan föreskref endast att jag skulle köpa de och de dyra medikamenterna, så skulle stoet nog bli bra. På det sättet plågades det arma djuret i flera veckor, utan att det blef någon förbättring. Slutligen skickade jag efter en Skaraveterinär, och denne förklarade efter skedd undersökning att det var ett ben som var afbrutet, i hvilken utsago han hade rätt. Han tog 2 kr., jemte skjuts; den andre deremot hade tagit 10 kr. för sin resa, utom skjuts. Efter som man talat om, att det är så nyttigt för allmogen att hafva dessa högre utbildade veterinärer, så kan jag deremot saledes säga, att det icke är billigt för allmogen. Jag kan icke förstå, hvarför det skall vara så farligt att bibehålla veterinärinrättningen i Skara. Jag kan försäkra herrarna att den gjort mycket godt, icke allenast i närheten af Skara, utan äfven på vidsträckta områden i öfriga delar af landet. Derifrån hafva utgått veterinärer både till Sverige och Norge; och skillnaden i Stockholms- och Skaraveterinärernas anspråk är väl något att också sätta värde på.

Det förefaller högst besynnerligt, att detta läroverk skall vara

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen?
Skara.
(Forts.)

utsatt för ett sådant motstånd och att det, ehuru det kostar landet så litet, ändock skall vara dömdt att slopas, under det man vill behålla det som kostat millioner. Man synes resonnera som så, att det senare är bättre, därför att det är dyrare; men förhållandet är, att, fastän Skarainrättningen icke eger samma lärarekrafter som den i Stockholm, så är den likväl nyttig.

Det yttrades också af den förste talaren, att husen skulle befinna sig i förfallet skick. Mot detta påstående protesterar jag. Der finnes nytt stall för sjuka djur; vidare finnes der en ny smedja, uppförd på landstingets och hushållningssällskapets bekostnad. Den är mycket stor, och äfven de andra husen äro i fullt ändamålsenligt skick. Sätter man så Skarainrättningen i samma ställning som den i Stockholm, hvad lärarekrafterna beträffar, så kommer den helt säkert att göra lika mycken nytta.

Må nu vara, att de teoretiska kunskaperna och examina alltid äro nödvändiga för en veterinärläkare; men det må dock medgifvas att praktiken spelar större roll än teorien, hvilket jag ock tror mig hafva bevisat medelst det exempel jag nyss anförde.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr J. H. G. Fredholm: Efter det sakrika anförande, som den förste ärade talaren hade i denna fråga, kan det synas obehöfligt att yttra något vidare, och jag skulle icke heller hafva begärt ordet, så vida det endast gälde höjande af ett så jemförelsevis obetydligt anslagsbelopp som det, hvarom nu är fråga; men då det nu gäller dess uppförande på ordinarie stat och sålunda anslaget fastslående för framtiden, har jag ansett det vara af allra största vigt att inlägga en gensaga emot ett sådant förslag.

En talare på kalmarbänken framhöll såsom det egentliga motivet, hvarför man skulle behålla veterinärinrättningen i Skara, samma argument, hvarpå Stats-Utskottet byggt sitt afstyrkande af den Kongl. propositionen och tillstyrkt inrättningens bibehållande, *det* nemligen att de i Skara utbildade veterinärerna skulle vara billigare än de i Stockholm utexaminerade. Om det förhåller sig så, som några talare framhållit, att de i Skara utbildade veterinärer göra ett lika godt verk som de i Stockholm, så kan jag icke finna någon billighet uti att de i Skara utexaminerade skola betalas mindre än de andra. Jag föreställer mig att i detta som i andra fall det är arbetet som skall betalas och icke personen; och det lärer väl äfven i detta fall vara så att arbetet icke kan betinga större lön — om det nemligen är upplåtet åt fri täflan — än hvad det är förtjent utaf. Om det derföre någon gång skulle hafva händt på landsbygden, att någon veterinär betingat sig större lön än hvad arbetet varit värdt, så torde väl sådant berott derpå, att antalet veterinärer ännu är allt för ringa. Men då man här i Stockholm sedan 1880 fullt utbildat sextio elever eller ett större antal än hvad som kan anses nödigt för att ersätta de afgangne och då de utexaminerades antal årligen ökas, så kan jag inte finna annat än att i framtiden täflan skall göra sig gällande på detta område likasåväl som på alla andra, och att då veterinärernas arbete icke skall kunna göra sig högre betaldt än hvad det verkliga förtjenar.

Om för öfrigt detta pris — äfven när det satte sig i förhållande till arbetets beskaffenhet, jemfördt med andra slag af arbete — skulle, för många mindre bemedlade, ställa sig väl högt, så borde väl finnas en mera till målet ledande väg att förhjälpa dessa till erhållande af dugligt veterinärläkarebiträde för billigt pris än att skapa och underhålla ett ofullkomligt veterinärläroverk. Ett sådant sätt är redan nu användt, då så väl landsting som hushållningssällskap i hela landet (med undantag af Kristianstads och Malmöhus län, i hvilket senare en omorganisation af veterinärväsendet är å bane) genom anslags beviljande sökt bereda billigt djurläkarebiträde efter på samma gång fastställd taxa.

Man skulle ju för öfrigt kunna vidtaga samma anordning med veterinärläkare, som med statens landtbruksingenjörer, hvilkas dagarfvoden hushållningssällskapen i många län betala, då deras biträde anlitas af mindre jordbrukare. Den ärade talaren från Södra Møre yttrade vidare, att Skara af naturen vore särdeles väl danadt till att vara säte för ett veterinärinstitut. En praktiserande veterinär, som studerat så väl i Skara som i Stockholm, säger sig i bref vara af motsatt åsigt, den nemligen, »att det blir omöjligt att i Skara utbilda verkliga »veterinärläkare», och detta påstående grundar han på följande skäl: »att det lilla Skara icke erbjuder tillräcklig sjukvård; »att inrättningen saknar all behöflig undervisningsmateriel; att i Skara »ej finnas närbeslägtade institutioner, som kunna utöfva en lifgifvande »inverkan på inrättningen och att hvarken i eller omkring Skara finnes någon person, som kan kontrollera huru undervisningen bedrives. Med få ord; inrättningen saknar alla förutsättningar, under »hvilka en vetenskaplig och efter nu varande förhållanden tidsenlig »veterinärinstitution skall kunna med framgång arbeta.» Den ärade talaren får ursäkta, om jag sätter mera tillit till denna persons erfarenhet än till det af honom åberopade sunda förnuftet. Om jag för öfrigt får sätta någon lit till mitt eget omdöme i detta fall, måste jag erkänna, att vid det besök, jag sjelf gjorde i Skara, för någon tid sedan för att taga kännedom om veterinärinrättningen derstädes, fann jag både byggnader och undervisningsmateriel så litet motsvara ett offentligt läroverks behof, att få motstycken dertill torde kunna inom landet uppvisas. Det är därför också min fulla öfvertygelse att, om det begärda anslaget nu uppföres å ordinarie stat. skall Riksdagen oupphörligt få bevilja nya anslag till byggnadernas och undervisningsmaterialets förbättrande. Det kan ju omöjligen vara meningen, att staten skall inrätta något läroverk, utan att också på samma gång se till, att det kan uppfylla sin bestämelse, och äfven om man sätter läroverket i Skara lägre än veterinärläroverket i Stockholm, så skall dock kostnaden för det förra komma att blifva betydligt större än nu är föreslaget.

Vidare yttrade samme talare, att det, som för eleverna gjorde undervisningen i Stockholm dyrare än i Skara, var de större inträdesfordringarne vid det förra veterinärläroverket, hvilket gjorde kursen der 4 år längre än i Skara. Han grundade denna åsigt derpå, att man, för att vinna inträde vid veterinärinrättningen i Skara, endast behöfde hafva genomgått 5 klasser vid något elementarläroverk,

*Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)*

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

hvilket man i allmänhet torde hafva gjort vid 15 års ålder, då man deremot, för att blifva antagen vid veterinärinstitutet i Stockholm, måste hafva aflagt godkänd maturitetsexamen, hvilket vanligen icke sker förr än emellan 19—20 år. Då jag bland andra skrivelser, som under årets lopp kommit veterinärinrättningen i Skara tillhanda, och hvilka finnas uppräknade i årsberättelsen för Skara veterinärinrättning, äfven påträffat en, deri Konungen beviljat dispens för inträdessökande, som icke uppnått den stadgade åldern af 18 år, så blir hela skillnaden i tid för genomgående af ena eller andra läroverket, ej 4 år, såsom talaren förmenade, utan endast 1 à 1 1/2 år, att denna lilla skillnad i den för utbildningen afsedda tid skulle hafva en sådan betydelse, att derigenom den ene veterinärläkaren i hela sitt lif skulle nödgas och kunna arbeta billigare än den andre, kan jag icke föreställa mig.

Äro inträdesfordringarne i Stockholm för höga, och jag vill icke bestämdt påstå motsatsen, så kan det ju låta sig göra att något nedsätta dem, t. ex. genom att tillåta äfven sådane, der vinna inträde, hvilka ej aflagt maturitetsexamen, för så vidt de nemligen vid anställd pröfning visa sig hafva motsvarande kunskaper i kemi, fysik, zoologi och botanik äfvensom i t. ex. tyska språket samt kunna felfritt skrifva svenska. För min del kan jag icke se att en sådan lindring i inträdesfordringarne skulle medföra synnerliga olägenheter för undervisningen, men vill dock icke i detta fall sätta min erfarenhet alltför högt, utan äberopar mig endast på att ett liknande medgifvande redan har gjorts för inträdessökande vid tekniska högskolan, utan att det der visat sig menligt för undervisningen. Finner man emellertid nödigt att vidtaga några ändringar i detta eller andra afseenden vid institutet i Stockholm, för att det skall bättre kunna fylla sitt ändamål, torde rätta vägen vara att söka förbättra denna institution, men *icke* att begagna alla möjliga der förekommande mindre fel i organisationen såsom motiv, för upprättandet af ett nytt läroverk, hvilket jag är säker om, skall blifva behäftadt med ännu större fel, än de som nu blifvit anmärkta emot veterinärläroverket här i Stockholm.

För öfrigt är det ju tydligt att, om man använder de medel, som man nu vill bevilja åt veterinärinrättningen i Skara, till utvidgande af veterinärinstitutet i Stockholm, skall man otvifvelaktigt vinna ett större och mera välsignelsebringande resultat än om man splittrar medlen på två håll. Ett högt utveckladt veterinärväsende anser jag vara en sak af stor vigt för jordbruket, och får det en allt större och viktigare betydelse, i samma mån som kreatursskötseln omfattas med ett större intresse.

Den förste talaren påpekade, att det möjligen kunde hafva inflytande på vår export af kreatur, om den nu ifrågasatta förändringen vidtages. Med anledning häraf ber jag få erinra derom, att, då mul- och klöfsjukan år 1882 utbröt på Gotland, uppstod med anledning deraf en skriftvexling emellan svenska och engelska regeringarne, huruvida förbud skulle utfärdas mot införande till England af lefvande boskap från Sverige. Något förbud blef väl icke utaf den gånge, men på svenska regeringens förklaring att den ville vidtaga

alla de försigtighetsmått engelska regeringen fordrade och i öfrigt ställa sig dess önskingar till efterrättelse, såsom genom besigtningar af kreaturen på inskeppningsorten, svarade engelska regeringen, att sådana undersökningar på intet sätt vore tillfredsställande och att den för öfrigt icke ville godkänna någon åtgärd, af hvad slag den än vore, till förhindrande af smittosamma sjukdomars spridande, för den händelse sådana skulle med svensk boskap införas till England.

Denna oss framför andra länder beviljade förmån, att få införa lefvande kreatur till England, har för vårt lands jordbrukare en stor ekonomisk betydelse. Antaga vi att hvarje kreatur erhåller ett ökad värde af endast 10 kronor genom att i lefvande tillstånd införas till England, gör detta för vårt land, som om året dit inför mellan 40 och 50 tusen nötkreatur, ett årligt plus i inkomst af en half million, och i samma mån kreatursutförseln, som har tendens att alltjemt stiga, tilltager, skall denna vinst blifva allt mera afsevärd. Nu se engelska landtbrukarne med allt annat än blida ögon denna import från Sverige, och de hafva många gånger påyrkat att åt Sverige ej skall medgifvas denna undantagsställning. Ärligen lemnas till engelska parlamentet redogörelse om veterinärväsendets tillstånd i främmande länder. Om den nu ifrågasatta förändringen skall man, om den bifalles, i England få underrättelse, och det bör ju kunna få anses tydligt, att bildandet af en 2:dra klass veterinärer i Sverige ej skall skänka kredit åt den tillsyn, som här egnas åt kreatursvården och till utförsel bestämda kreatur. Förlorar Sverige den kredit det nu eger, att vara ett land der smittosamma kreaturssjukdomar på grund af ett väl ordnad veterinärväsende svårligen kunna vinna fast fot, så skall detta för Sverige medföra en ekonomisk förlust af högst afsevärd betydelse.

Betänker man slutligen, hurusom man å ena sidan varit angelägen att höja undervisningen vid veterinärläroverket i Stockholm genom uttalanden å landtbruksmötet år 1860 och Riksdagens beslut 1863, de utfärdade stadgarne för läroverket 1867 och de nya byggnaderna 1880, samt å andra sidan huru Riksdagarne 1873, 1874, 1875 och 1878 alla afstyrkt bibehållandet af veterinärrättningen i Skara, hvarom för öfrigt veterinärläkareföreningen i samma riktning uttalat sig 1873 och 1883, då tyckes det vara alldeles tydligt, att man nu icke gerna bör kunna frångå hvad som under så lång tid och efter mångfaldig pröfning ansetts vara lämpligast. För öfrigt vill jag, i olikhet med andra statsutskottsbetänkanden, icke tillmäta Utskottets nu föreliggande betänkande någon synnerlig betydelse, enär flere af Andra Kammarens ledamöter i Utskottet mot betänkandet reserverat sig.

På grund af hvad jag sålunda anført yrkar jag afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr O. B. Olsson: Den förste talaren har upplyst om hvad de flesta af Kammarens ledamöter redan förut visste, nemligen att i Danmark, England, Österrike m. fl. länder icke finnes mer än en veterinäranstalt. Men jag ber att få erinna derom, att det är en väsentlig skillnad emellan dessa tätt befolkade länder och Sverige med sin betydliga areal och glest bosatta befolkning. Under sådana för-

Ang. anslag till veterinärrättningen i Skara.
(Forts.)

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

hållanden måste det för oss vara desto mer angeläget att ha tillgång till flere veterinärer än som behöfvas i länder, som äro mera tätt befolkade och hafva mindre areal. Dermed vill jag icke hafva sagt, att veterinärinstitutet här i Stockholm icke skulle kunna utbilda ett för vårt land tillräckligt antal veterinärer.

Af min egen lilla erfarenhet känner jag — och jag har hört det-samma från andra trakter af landet — att de från veterinärinstitutet i Stockholm utexaminerade veterinärerna äro väsentligen dyrare att anlita än de, som genomgått anstalten i Skara, och kostnaden vid de förras anlitande blir naturligtvis större äfven i följd deraf, att de platser, der sådana äro stationerade, ligga långt från hvarandra, och man således måste resa åtskilliga mil för att söka en sådan. Möjligen träffas han icke; men om han är till finnandes och är oförhindrad att följa med, blir kostnaden därför så stor, att åtminstone den mindre bemedlade jordbrukaren tvekar att begagna en sådan djurläkare. Hellre använder denne mindre jordbrukare quacksalvare eller försöker att själf kurera sina djur så godt han förmår. Men följderna blir ofta, att djuren dö. Hvarför? Jo, därför att det icke funnits en veterinär att tillgå annat än på långt afstånd, och att kostnaden för dennes anlitande skulle blifvit så stor, att djurens egare icke vågat försöka det. Den förste talaren yttrade äfven, att förlusten af en häst eller en ko måste vara mera påkostande för den obemedlade jordbrukaren än för den rike. Det är fullkomligt riktigt; men, såsom jag redan sagt, den rike jordbrukaren har råd att sända skjuts lång väg efter en djurläkare och äfven lemna honom större ersättning för hans besvär, hvilket icke är förhållandet med den mindre bemedlade.

Den nästföregående talaren ordade vidt och bredt om nödvändigheten af att hafva skickliga djurläkare. Deri instämmer jag fullkomligt med honom; men jag har icke hört någon talare ifrågasätta in-dragning af veterinärinstitutet i Stockholm. Det skulle fortfarande utexaminera veterinärer; men det kan väl icke skada, om man också kan erhålla veterinärer af en annan klass, från Skara utplanterade i landsorten, hvilka äro mindre dyrlegda än de, som utgått från institutet härstädes. Att de senare äro dyrare än de förra ligger i sakens natur till följd af de större fordringar, eller afläggande af maturitetsexamen, som äro uppställda för inträde vid institutet i Stockholm, medan för inträde vid anstalten i Skara fordras allenast att hafva genomgått fem klasser af ett elementarläroverk. Men jag vill å andra sidan fråga, om de veterinärer, som utgått från Skara, äro så betydligt underlägsna dem, som genomgått institutet i Stockholm. Jag svarar derpå nej; ty kursen är lika lång å båda ställena, och äfven i Skara finnas skickliga och dugliga lärare. Men hvarför skola då de, som studerat i Skara, icke duga till veterinärer på landsorten och äfven i städerna?

Det skulle, har man också påstått, vara en stor misshushållning att hafva två dylika undervisningsanstalter i vårt land, nemligen en i Stockholm och en i Skara. Jag beklagar, att veterinärinstitutet någonsin blifvit förlagdt till Stockholm. Det hade bort vara beläget i Skara eller på någon annan ort på landsbygden; ty ehuru, hvad hästar, hundar och kattor beträffar, tillräckligt tillfälle till praktik fin-

nes i hufvudstaden, måste likväl, enligt sakens natur, praktiken, hvad angår hornboskap, var inskränkta härstädes, emedan i Stockholms närmaste omgifningar hästar hufvudsakligast användas, och således hornboskap icke synnerligt mycket förekommer.

Om vi således skola hafva två veterinärundervisningsanstalter, så hvad kostar oss då anstalten i Skara? Hittills 12,900 kronor årligen, och större kostnad skulle icke heller hädanefter erfordras derför. Jag har väl hört tal om uppförande af nya hus och anställande derstädes af flere lärare m. m., men allt detta lemna jag derhän; det blir ju alltid Riksdagen, som får besluta derom. Då emellertid undervisningsanstalten i Skara existerat i en mängd af år och burit så goda frukter i landsorten, att erfarenheten deraf sträcker sig ända ned till Skåne, så frågar jag, hvarför vi skola taga bort denna anstalt, som kostar allenast 12,900 kronor om året. Utskottets hemställan om detta anslags uppförande på ordinarie stat kommer sig helt enkelt deraf, att ingen gerna vill söka lärareplatser vid ett institut, hvars lärare äro ställda på extra stat och der således lärarnes lefnadsmål är så ovisst, att de ej hafva säkerhet på sina platser för längre tid än ett år. Vore deremot detta lilla anslag uppfördt på ordinarie stat, hade lärarne trygghet i sin verksamhet under en längre följd af år.

Hvad angår den senaste talarens yttranden med anledning af det utaf honom upplästa brevet från en veterinär, så förundrar det mig alldeles icke, att han uttryckte den mening. Då han antagligen sist utgått från Stockholms veterinärinrättning, vill han naturligtvis förklara Skara, för att sätta de elever, som derifrån hafva sin examen, i skuggan gent emot sig och den examen han tagit här.

Jag skall icke längre uppehålla Kammarens tid. Då redan många yttrat sig och antagligen många komma att göra det efter mig, skall jag nu inskränka mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Andersson från Malmö: Då man icke är fackman och skall afgifva sitt votum i en sådan fråga som denna, är det naturligt att man till ledning för sitt omdöme tager de handlingar, som äro tillgängliga, och de som äro bifogade Kongl. Maj:ts proposition, inlemnade af vederbörande auktoriteter, äro för mig bestämmande att lemna obetingadt bifall till den Kongl. propositionen. Som herrarne finna af dessa handlingar, visar sig, att dessa auktoriteter enstämmigt uttalat såsom sin åsigt, att Skara veterinärinrättning är en institution, som öfverlevat sig sjelf.

Jag har icke begärt ordet för att söka vederlägga de skäl, som Stats-Utskottet i sitt betänkande åberopat mot Kongl. Maj:ts förslag, ty dessa skäl äro till hufvudsaklig del af Herr Key vederlagda, ej heller för att söka vederlägga dem, som här uppträdt och talat för bifall till Stats-Utskottets hemställan, utan jag har hufvudsakligast begärt ordet för att i någon mån rikta det materiel, som här föreligger och som talar för bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Jag har nemligen erhållit ett enskildt bref från en af Sveriges mera framstående veterinärer, och detta från en som är född i Skara och ut-

Ang. anslag till veterinärinrättningen i Skara.

(Forts.)

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

examinerad från Skara veterinärinstitut. Bland annat yttrar denne veterinär: »Medelst statsanslag åren 1867—68 och 1878 har jag besökt de allra flesta veterinärläroverk i Europa, dervid jag gjort den sorgliga erfarenheten, att Skarainrättningen icke mäktar uppfylla något af de anspråk, som ställas på läroverk för utbildande af veterinärer. Den föräldrade institutionen är ett verkligt hån mot veterinärkonsten».

Vidare säger brefskrifvaren: »Säkert är, att så länge Skarainrättningen finnes kvar, kan veterinärväsendet aldrig blifva ordnad i Sverige; det måste stå tillbaka för andra länders och föra ett tynande lif. — »Det Svenske Veterinärväsende» — säger en framstående dansk veterinär — »tynges af den gamle Indretning som en Mare, og kan ikke uddannes», och detta yttrande är äfven en fullkomlig sanning». — Jag yttrade i början, att jag icke skulle söka vederlägga några af de skäl, som här blifvit framhållna emot antagande af regeringens förslag — det får någon göra, som har mera sakkänedom än jag — och jag skall hålla mitt ord; jag skall blott be att i denna Kammarare få lemna en liten upplysning. Då frågan i Lördags behandlades inom Första Kammararen, var der en talare, von Essen, som tillät sig meddela en uppgift, som, efter hvad jag ser af årsberättelsen, afgifven af Kongl. veterinärinstitutet i Stockholm rörande föregående års verksamhet, var fullkomligt falsk. Han yttrade i sitt anförande, att endast 17 nötkreatur under det året behandlats vid Stockholms veterinärinstitut, men af årsberättelsen synes, att 534 sådana djur der blifvit behandlade. Jag har blott velat nämna detta, på det att sanningen må vara sanning.

Herr Talman, på dessa så väl som på de i den Kongl. propositionen anförda skäl anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts förslag och om afslag å Stats-Utskottets hemställan.

Herr Sven Nilsson: Den, som erinrar sig de föregående striderna i denna fråga, skall helt säkert också nu göra sig den föreställningen, att vi i dag få tala om Skara till midnatt. Jag skall därför icke uppehålla diskussionen länge, utan vill blott angifva de skäl, på hvilka jag grundat mitt omdöme, då jag stält mig på deras sida, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Det hufvudsakligaste skäl, som blifvit framställt för bifall till Utskottets förslag, är att man anser att de veterinärer, som utgå från Skara, skulle vara billigare och i allmänhet betjena de mindre jordbrukarne bättre, än de som utgå från Stockholm. Jag vågar påstå, att detta är en fullkomligt falsk föreställning, om man gör räkning på framtiden. Tro verkligen herrarne, att, om detta Utskottets förslag vinner Riksdagens bifall och anslaget uppföres på ordinarie stat, veterinärinrättningen i Skara skall nöja sig med det lilla anslag och de byggnader som nu finnas? Nej, har man blott fått anslaget på ordinarie stat, så skall man snart komma med framställning att få en lönestat för lärarne, och då detta skett, skall man göra framställning om nya byggnader och man får alltså vara betänkt på högst betydliga kostnader för detta institut för framtiden. Man måste se frågan från denna synpunkt, emedan det är alldeles säkert att så kommer att

gestalta sig. Hvad inträffar då? Jo, att man måste uppställa samma fordringar på dem, som vilja komma in som elever på veterinärinstitutet i Skara, som i Stockholm; ty det kan väl icke vara lämpligt eller ens möjligt att hafva två sorters veterinärer i landet, en sort med hel, och en annan sort med half bildning. Antingen får man taga bort de högre fordringar som gälla i Stockholm, eller ock medgifva att samma fordringar ställas på de elever, som söka inträde i Skara, som på dem i Stockholm. Men då blifva dessa två läroverk alldeles likställda, och då frågar jag: hvad blir sedermera skillnaden i dyrhet mellan dem, som utgå från det ena eller andra institutet?

Ang. anslag till veterinärinrättningen i Skara.
(Forts.)

Det är således en fullkomligt falsk föreställning, om man tror sig för framtiden kunna erhålla samma billiga veterinärer från Skara som hittills, och för min del tror jag dessutom, att i allmänhet taget äro de, som utgå från Skara, redan nu lika dyra som de, hvilka utgå från Stockholm. Då de som utgått från Stockholms institut äro mera kunniga än de som utgå från Skara, torde det med skäl kunna ifrågasättas, om icke de förra i sjelfva verket redan nu äro billigast. Jag kan vid sådant förhållande icke finna annat, än att det är ett slöseri i högsta grad med statens medel, när man fordrar två veterinärinstitut för ett så litet land som Sverige. Ett faktum är ju, att det institut, som redan finnes i Stockholm, kan utbilda fullt tillräckligt så många elever, som behöfvas. Af Kongl. Maj:ts proposition ser man, att landet ansetts i den närmaste framtiden behöfva 300 veterinärer och att — utan att elevantalet behöfver ökas, utöfver det nuvarande — detta antal redan inom åtta år kan vara uppnådt genom utexaminering af elever från veterinärinstitutet i Stockholm. Men icke nog med detta; det finnes plats å detta institut för ytterligare minst 20 elever. Då frågar jag: vore det icke bättre, om man anser veterinärernas antal böra ökas, att intaga ett större antal elever vid Stockholms veterinärinstitut än att inrätta ett nytt sådant, då detta kan ske utan kostnad? Det har här till och med sagts, att man hellre, än att oimintetgöra veterinärinstitutet i Skara, borde flytta det, som nu fins i Stockholm, dit. Den ärade talare, som yttrade detta, har här i Kammaren städse visat sig sparsam med statens medel, men frikostig måtte han väl få anses, om han vill afskaffa en inrättning, som redan är organiserad och som kostat staten omkring $\frac{1}{2}$ million kronor, för att lägga ner ytterligare en må hända lika stor summa för ett slikt ändamål i Skara. Jag tror, att han skulle rygga tillbaka härför, om sådant på allvar ifrågasattes, och att hans sparsamhetskänsla nog skulle komma att hålla stånd i detta fall som i många andra.

Jag kan icke föreställa mig, att denna fråga bör vara en provinsfråga, ty jag tror, att Skaraborgs län har lika lätt att få veterinärer från Stockholm som från Skara, och det vore då endast en etikettsfråga att hålla på Skara. Uppenbart är ju, att om veterinären, som anställles i provinsen, utgått från Stockholm eller från Skara, blir kostnaden för hans anlitande densamma. Den omtalade konkurrensen är endast fantasier.

De omtalade donationerna, som finnas i Skara, hafva haft ett icke obetydligt inflytande på denna fråga, och jag är viss om, att, om ej de funnits, skulle man icke vidare talat om ett veterinärinstitut

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

i Skara. Men nyttan af dessa donationer blir icke mindre om de användas, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, till inrättande af en hofbeslagsskola i Skara. De djursjukdomar, som der skulle behandlas, tror jag hafva den stora betydelse, att det vore särdeles praktiskt, om flera sådana inrättades. Det vore således för ett godt ändamål det här ifrågasatta beloppet, 12,900 kronor, framdeles skulle komma att användas, om Kongl. Maj:ts förslag bifölles, och när donationerna på detta sätt användas till samma ändamål, som testator ifrågasatt, kunde dermed åstadkommas ganska stor nytta.

Jag skall icke fortsätta längre, helst jag föreställer mig, att striden blir ganska långvarig. Jag anhåller för min del om bifall till Kongl. Maj:ts förslag, enligt den formulering, som deråt gifvits af en reservant inom Utskottet likasom af Utskottets andra utgiftsafdelning, samt hemställer alltså, »att Riksdagen må bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning och således — med godkännande af förslaget, att veterinärinrättningen i Skara ombildas till en hofbeslagsskola och en vårdanstalt för sjuka husdjur, vid hvilken anstalt endast meddelas praktisk-klinisk undervisning — till nämnda inrättning på extra stat för år 1886 bevilja samma belopp som hittills, eller 12,900 kronor». Jag anhåller, Herr Talman, om proposition på detta yrkande, som är detsamma som innehålles i Kongl. Maj:ts förslag.

I detta yttrande instämde Herrar *Gunnar Eriksson, Pettersson* i Tjärsta och *Sven Andersson*.

Herr Grefve Sparre: Jag har med yttersta uppmärksamhet åhört den förste ärade talarens yttrande, på hvilket så många af de sedan hållna anföranden grundat sig. Jag har nemligen den största aktning för vetenskapen och särskildt för den förste ärade talarens omdöme, men jag är en gammal man, och den praktiska erfarenheten är för mig en viktig ledare vid bestämmandet af mitt omdöme. Jag tillåter mig således att göra några anmärkningar mot hvad här af honom blifvit sagdt. Till en början, mine herrar, är det onekligen godt och väl, att man ställer stora fordringar på inträde i kursen. Man har sagt, att utan dessa förkunskaper kunna icke studierna bedrivas af veterinäreleverna. Ja, förkunskaper äro mycket goda, men vi lära och böra studera, i synnerhet läkarne, så länge vilofva. Får man kärlek till sitt yrke, så att man fortsätter sina studier, under det man utbildar sig i sitt yrke, så kan man, äfven om man saknar tillräcklig kunskap i ett språk, hvori man sedermera kan förvärfva insigt, utbilda sig vidare. Och, mine herrar, vi få icke förbise hvad som här af flera talare framhållits, nemligen kostnaden för genomgående af kursen i Stockholm. Det låter väl säga sig, att förlusten af kreatur är för den mindre jordbrukaren mycket svårare än för den för mögnare. Förhållandet är emellertid det, att den mindre jordbrukaren, den som har mindre tillgångar och följaktligen mindre att kosta på, kan icke för sina kreatur utgifva så mycket och kan icke heller anlita denna dyrbara läkare, hvars mångåriga kurs och förstudier samt fleråriga vistelse i Stockholm, som medför helt andra kostnader än i Skara, och hvars derigenom åsamkade skulder stegra anspråken

på lifvets uppehälle och göra, att han icke kan lefva på det billiga arfvode, som erbjudes honom. Vi må resonnera huru som helst, det är emellertid så, att den mindre jordbrukaren icke har råd att vända sig till dessa dyrbara herrar. Skall jag nu yttra mitt omdöme om dem också i allmänhet, måste jag sanningsenligt säga, att då inom Elfsborgs län finnas tolf veterinärer, af hvilka två utgått från Stockholm och de öfriga från Skara, så är det så långt ifrån att de två från Stockholm skulle hafva företräde, att det, åtminstone i fråga om den ene af dem, är ett alldeles motsatt förhållande. Dessutom, de närmare förhållanden, i hvilka dessa komma till folket, göra veterinärerna från Skara mera eftersökta och anlitade än de förnämna herrar, som komma från hufvudstaden, oafsedt att på mängden far eller målsman, hvars son eller myndling skulle hafva smak för detta yrke, fyra års vistelse i Stockholm med alla dess omkostnader, för att icke säga frestelser, verkar så afskräckande, att han icke skickar honom hit. I Skara deremot, der eleven till och med, till följd af en donation, har fri bostad under sin studietid, blifver det således lättare för den obemedlade att genomgå en kurs, och inrättningen blifver der mera besökt.

Jag skall nu be att få ingå vidare i besvarandet af några yttranden, som blifvit här anförda. Den förste talaren sade, att det vore utredt, att i Sverige icke behöfdes mer än 200 à 300 veterinärer. Mine herrar, Sverige innehåller 6,000 qv.-mil. Af de nämnda 200 à 300 veterinärerna är det väl omkring 30 à 40 som äro anställda vid kavalleriet såsom regements-veterinärer eller squadrons-hästläkare. Om vi fördela återstående 250 veterinärer på berörda 6,000 qv.-mil, finna herrarne, att, äfven om vi afräkna 1,000 qvadratmil för Norrlands obygd, vi hafva en veterinärläkare på hvarje 20:de qv.-mil, och på så långa afstånd hemtar man icke läkaren. Dessutom vågar jag bestrida möjligheten af att behovet af veterinärläkare icke skulle vara större, än som nyss nämndes. I det län, jag tillhör, har landstinget anslagit lön till 11 veterinärer och derjemte en länsveterinär, summa 12. Icke kan det väl vara endast inom Elfsborgs län, som man har ett så stort antal. Jag har tvärt om hört, att äfven inom de andra länen finnes ungefär samma antal, och om man multiplicerar länens antal med nämnda siffra, kommer man till en summa, som är bra mycket större än det uppgifna behovet, regementsveterinärer och lärare vid veterinärläroverken oräknade. Jag tror således, att siffrorna rörande behovet af veterinärer för vårt land äro origtiga eller uppgifna för en tid, då landstingen ännu icke gått i författning om anställande af så många veterinärer, som jag vet att de sedermera gjort på många ställen. Det uppgafs nemligen, att detta skulle varit på 1860-talet, och det är först efter den tiden landstingen beslutit upprättandet af åtskilliga veterinärplatser inom de olika länen.

Dessa siffror äro således bestämdt origtiga, såsom uppgifna från en tid, som ligger 20 år tillbaka och då förhållandena voro helt anorlunda än nu. Således är det icke sagdt, att de 12 à 13 veterinärläkare, som utexamineras från Stockholm, äro tillräckliga för att besätta de erforderliga platserna inom länen. Jag vet sjelf hur svårt

*Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.*
(Forts.)

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

det är att få de platser tillsatta, för hvilka Elfsborgs läns landsting anslagit löner. Jag har för detta ändamål måst vända mig till åtskilliga håll och slutligen fått veterinärläkare från Skara. Den lön, som är anvisad åt dessa veterinärläkare, är i norra delen af länet 1,000 kronor jemte bostad och stallrum och i södra delen 800 kronor samt bostad och stallrum. Med den aflöningen nöjer sig verkligen en någorlunda anspråkslös man; åtminstone äro de personer vi fått från Skara fullt belättna dermed. Man säger nu, att denna inrättning öfverlevvat sig sjelf. Jag bestrider det på grund af den erfarenhet jag har i detta fall. Och om den också gjort det, så vore det väl icke så underligt, när den under många år fått draga sig fram endast på extra stat och lärarne således måst vara beredda på att hvilken dag som helst blifva afskedade. Tro herrarne att det är godt att under sådana förhållanden uppehålla ett läroverk och der finna lärare? Men oaktadt dessa svårigheter har inrättningen burit sig och vunnit förtroende. De derifrån utgångna veterinärerna hafva fullkomligt tillfredsställt allmogens behof och — jag upprepar hvad jag nyss sade — det är så svårt att erhålla veterinärer, att det ännu icke lyckats mig få alla de elfva platser tillsatta, för hvilka Elfsborgs län anslagit löner. Är det under sådana förhållanden skäl att draga in en institution, som tillkommit genom privata donationer och kostar staten så litet som 12,000 kronor, då det likväl gäller den landbrukande befolkningens bästa i en stor del af Sverige, ty dess utkomst beror ganska mycket på dess kreatursskötsel och derpå att det finnes tillgång på veterinärer, som den kan rådfråga, när sjukdomsfall inträffar? Behofvet af veterinärer är så mycket större numera, sedan hästförsäkringsbolag uppstått i nästan de flesta län; ty jag måste hafva rådfrågat läkaren, innan jag t. ex. dödar en häst, som brutit benet af sig eller på annat sätt blifvit skadad, emedan jag i annat fall icke får någon ersättning från försäkringsbolaget.

Man har talat så mycket om veterinärinrättningen i Stockholm. Jag är långt ifrån att bestrida dess förtjenster; jag talar här endast om förtjensterna hos den inrättning jag känner till. Detta är icke, på sätt en talare nyss sade, någon provinsangelägenhet. Jag tillhör icke Skaraborgs län, men jag talar för Skara veterinärinrättnings bibehållande, därför att jag vet, att behofvet af veterinärer är så stort i landet.

En talare på malmöbanken yttrade nyss, att det icke var sant, hvad som uppgifvits af en ledamot i Första Kammaren, nemligen, att under förhållidet år vid veterinärinstitutet i Stockholm skulle vårdats endast 17 nötkreatur. Med afseende härpå beder jag att få hänvisa till veterinärinstitutets årsberättelse för 1884, utgifven af I. E. Kinberg. Der står uttryckligen, att »sjukvården af vid institutet inställda nötkreatur är 17».

Jag har sett årsberättelsen från Skara för 1883, och der står 47. Den siffra, talaren på malmöbanken uppgaf, utvisar antalet nötkreatur, som hade blifvit skötta i hemmen, och det var 534, men faktum är, att de, som under 1884 blefvo vårdade vid veterinärinstitutet i Stockholm, utgjorde endast 17.

Jag började med att säga, att man icke allt för mycket bör fästa

sig vid examina, ty utbildningen i det praktiska lifvet är äfven en ganska väsentlig sak, i synnerhet i en sådan fråga som djurskötsel. Och hvad beträffar den förste talarens yttrande, att de ynglingar, som utgå från 6:te klassen, skulle vara för litet kroppsligt utbildade för att kunna egna sig åt veterinärkallet, så får jag säga, att jag icke tror, att den omständigheten är så farlig. Nog äro ynglingar i allmänhet, när de utgå från 6:te klassen, så utbildade, att de kunna företaga de arbeten och undersökningar, som förekomma vid institutet. Jag kunde icke undgå att vid detta lifliga bekämpande af ett annat läroverk jemte det i hufvudstaden tänka på en strid, som för några år sedan utkämpades äfven inom denna representation. Då var det fråga om Karolinska institutets strid med medicinska fakulteten i Upsala. Man ville alldeles utdöma den senare, emedan man ansåg, att den medicinska vetenskapen icke behöfde något annat läroverk än Karolinska institutet. Man bibehöll likväl den medicinska fakulteten i Upsala, och jag tror icke man kan säga, att den medicinska vetenskapen i Sverige haft att beklaga sig deröfver. Lika litet tror jag, att den veterinära vetenskapen, såsom en talare nämnde, skall gå under i Sverige, därför att det finnes ett veterinärinstitut, som kan täfla med det i Stockholm. Jag har den erfarenhet, att täflan i allmänhet är till nytta, och tror alldeles icke, att tillvaron af två veterinärinstitut skulle döda den veterinära vetenskapen. Tvärt om anser jag, att detta förhållande skulle till äfventyrs kunna förmå det ena institutet att taga saken något mera praktiskt och kanske förmå de derifrån utgångna eleverna att något nedsätta sina anspråk. Det är de höga anspråken hos dem, som utgått från veterinärinstitutet i Stockholm, som gör, att de derifrån utgångna läkarne blifva för en stor del af folket fullkomligt främmande.

Man har sökt skrämma oss med tal om, att om vi bifölle det ifrågavarande anslaget till Skara veterinärinrättning, så skulle deraf komma att följa alldeles oerhörda kostnader för framtiden. Denna Kammare skall dock, föreställer jag mig, i detta afseende såsom i andra förstå att hålla igen, och för öfrigt så kunna vi lemna omsorgen härom åt kommande tider. Har veterinärinrättningen i Skara hittills kunnat bestå med ett anslag af 12,900 kronor, som anvisats på extra stat, och har derunder lärjungarnes antal ökats, så föreställer jag mig, att beviljande af ett anslag af 12,900 kronor på ordinarie stat ej skall försämra förhållandena. I min tanke bör, om en sak skall bekämpas, detta ske med de skäl, som verkligen finnas, och ej med imaginära fantastier.

Jag vill till sist äfven erinra derom, att denna institution ursprungligen är tillkommen genom en privat donation. Och jag vet icke, om det kan anses för framtiden vara till uppmuntran för dem, som vilja göra något för det allmänna, eller rätt emot den ifrågavarande personen, som kan anses som veterinärkunskapens stiftare och grundläggare i vårt land, att på detta sätt vända upp och ned på en allmännyttig stiftelse. Ty, mine herrar, jag får säga, att Kongl. Maj:t i sin proposition vill af denna samma stiftelse göra rakt intet. Kongl. Maj:t har väl hemställt, att der skulle inrättas en hofbeslagsskola — men nog kunna väl våra smeder sitt yrke! Skola

*Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)*

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

vi verkligen behöfva en särskild dyrbar hofbeslagsskola för att lära dem sko hästar? Vidare skulle institutionen vara till för skötandet af husdjur. Men huru skola väl husdjur kunna der skötas utan läkare? Eller skola husdjuren kanske skötas af kloka gummor och gubbar? Donator har med sin donation velat uppmuntra ars veterinaria och bilda ett »artis veterinariæ lärohus». Bör man väl förstå denna hans vilja så, att han med dessa ord afsett inrättande af en anstalt för kloka gubbar? Kan man säga att en sådan kan blifva ett »artis veterinariæ lärohus»? Och då justitiekansleren gifvit till känna, att han för sin del icke ansåge detta innebära ett afvikande från testators mening, så ber jag att få förklara, att jag är af annan mening. Allra minst anstår det staten att söka med hjälp af dylika advokatoriska undanflykter undgå att ställa sig ett för välgörande ändamål upprättadt testamente till efterrättelse. Jag tillhör icke sjelf Skaraborgs län, men jag känner ändock nyttan af denna institution. Det är den, som grundlagt den veterinära vetenskapen i vårt land, och jag tror ej det är samhället värdigt att vräka omkull en sådan institution, allra minst då det fordras en så liten summa som 12,900 kronor för att hålla den vid makt. Jag kan förstå att, när det är fråga om beviljande af så stora anslag som dem, som i dag på förmiddagen voro föremål för behandling, man kan hysa någon tvekan, men i fråga om detta lilla anslag, som är afsedt till skydd för jordbrukarnes kanske förnämsta egendom, är det i min tanke icke rätt att genom ett afslag derå mördra den institution, som genom enskild välgörenhet tillkommit och hvilken omfattats med kärlek ej blott af den provins, der den är belägen, utan äfven af representationen, som vid föregående tillfällen ej velat medgifva dess afskaffande. Jag hoppas att representationen äfven i dag skall visa samma rättskaffenhet och samma uppfattning af sin pligt emot den, som velat vara samhällets välgörare. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herrar *Johansson* i Löfåsen och *Smedberg* instämde i detta anförande.

Herr vice Talmannen *L. O. Larsson*: Det är med denna fråga som med en mängd andra inom Riksdagen ofta förekommande frågor, att de till slut blifva så utdiskuterade, att det icke finnes mycket att säga om dem, som ej blifvit sagdt förut. Men ehuru äfven jag sålunda förut yttrat mig i densamma, ber jag dock nu få säga några ord.

Det förvånar mig ganska mycket, att man i denna Kammare, som ju gör anspråk på att vara så sparsam, vid denna frågas behandling får höra de mest sparsamma hafva råd att hålla två veterinärinstitut i vårt land, under det man i andra länder med större yttinnehåll och mycket större folkmängd anser sig belåten med ett sådant institut, ehuru dessa länder äro mycket rikare än vi.

Den näst föregående talaren har upprepade gånger framhållit, att man här hade en donation, som man borde taga vara på. Detta synes mig vara ett mycket tydligt bevis på sanningen af den gamla satsen, att i Sverige gifver man ut 9 kronor för att få rätt på hvart

den tionde kronan tagit vägen. Så vill man i detta fall gifva ut stora summor för att komma åt några tusen kronor. Samme talare sade äfven, att han till sin natur är sparsam; men i tillämpningen har det oftast visat sig att, då det är fråga om statens medel, är han med om de större anslagens beviljande. Jag vill just icke säga att han endast är sparsam i ord, ty det torde vara orätt beskylla honom för, men det är dock ytterst sällan han är verkligt sparsam med statens medel. Han sade vidare, att vårt land hade så stort ytnehåll och därför behöfde vi två veterinärinstitut, men på samma gång erkände den ärade talaren, lika som alla de der i frågan yttrat sig, att veterinärinstitutet i Stockholm kunde utbilda så många veterinärer som vårt land behöfde. Då man erkänner att veterinärinstitutet i Stockholm kan utbilda så många veterinärer som vårt land behöfver, förefaller det mig litet egendomligt, att vi skulle behöfva två veterinärinstitut endast därför att landet är så stort. På tal om Sveriges stora areal vill jag nämna, att enligt en här på talmansbordet befintlig bok, »Statistisk handbok», innehåller Sverige 442,000 kvadratkilometer, medan t. ex. Österrike—Ungern har 622,000 kvadratkilometer och således är betydligt större än Sverige. Jag vågar påstå, att det i Österrike—Ungern icke finnes sådana lappmarker och fjell såsom hos oss, der inga människor bo och der man sålunda icke ens kan placera en veterinär, vore den ock utbildad vid veterinärinstitutet i Skara.

Grefve Sparre framhöll, såsom ett kraftigt skäl för att bifalla Utskottets förslag, den omständigheten att, om man skulle förvandla veterinärinstitutet i Skara, på sätt Kongl. Maj:ts förslag, skulle detta blifva föga uppmuntrande för dem, som ville donera till staten. Då får jag säga, att för sådana donationer som den ifrågavarande, ber jag gud bevara oss; den har redan kostat staten stora summor och synes komma att ytterligare sluka sådana. Om man kunde afskräcka från donationer i den form som donationen till Skara veterinärinstitut, vore efter mitt förmenande mycket vunnet; och deruti ligger ett ytterligare skäl för att bifalla Kongl. Maj:ts förslag, förutom alla de andra skälen som tala därför. Det förefaller mig egendomligt att många talare, som i dag varmt yttrat sig för bibehållande af institutet i Skara, vid 1875 års riksdag bestämdt förklarade, att *ett enda* veterinärinstitut vore tillräckligt för vårt land, men detta vore under den förutsättningen att institutet skulle ligga i Skara. Då vore det tillräckligt, men då institutet ligger i Stockholm, då är *ett* institut icke tillräckligt. Huru skall man kunna förklara detta resonnement? Men dessa talare komma kanske att förklara detsamma längre fram, eller hvarför, då år 1875 ett veterinärinstitut vore tillräckligt för landet, det nu behöfs två. Nu har det framhållits med synnerlig styrka af den nästföregående talaren, hurusom det vore nödvändigt att hafva två veterinärinstitut, därför att de från Stockholm voro så fina herrar och att de icke dugde att sköta djur på landet, helst de äfven tagit studentexamen. Jag har hört detta förut. När frågan var före i Utskottet talades det också om dessa »fina herrar», och det lades synnerhet vikt vid deras »fina handskar». För min del vet jag nu icke hvad detta skulle kunna hafva för inflytande på utfövändet af veterinäryrket, om de hafva finare handskar i Stockholm än i Skara,

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

och orimligt vore det väl att behålla Skara institut blott för de sämre handskarnas skull. Man har sagt att Skarainstitutet måste bibehållas, därför att fordringarne för inträde der vore lägre än i Stockholm. Det fordrades nemligen studentexamen för inträde i Stockholm, och detta skulle vara för mycket lärdom för en veterinär. Jag skulle kunna förstå det resonnementet, om det hade visat sig brist på inträdessökande i Stockholm, men, efter hvad jag hört, är så icke förhållandet, utan tvärt om söka så många inträde i Stockholm, att de icke alla kunna tagas emot. När antalet inträdessökande är så stort, att de icke kunna tagas emot, och behovet af veterinärer dock blir fylldt för landet, kan jag icke förstå att man kan säga, att fordringarna för inträde äro för höga, ty man brukar väl ändå icke säga att lärdom är skadlig.

Men, säger man vidare, vi behöfva två veterinärinstitut, därför att vi behöfva två slags veterinärer, ett sämre och ett bättre slag, ett slag för de rikes, mera bemedlades djur och ett slag för den fattiges djur. Det har redan påvisats, huru bakvänt detta är och huru för den fattige djuren hafva större värde än för den rike. De fattige hafva därför mindre råd att lemna sina kreatur i quacksalvares händer än den rike. Jag är också alldeles öfvertygad om, att de herrar, som nu tala om detta, icke skola låta sig nöja dermed, utan ganska snart vilja hafva institutet i Skara lika med det i Stockholm, och det är deruti faran nu ligger att bifalla något annat än Kongl. Maj:ts förslag. Ty att vilja hafva två slags veterinärinstitut, det är detsamma som att vilja hafva två slags medicinska institut, der det på det ena skulle utbildas bättre och på det andra sämre läkare för människor, eller att hafva två slags medicin på apoteken, ett bättre, mera verkande slag för de rike och ett sämre, mindre verkande för de fattige. Jag hemställer till Kammaren, om det kan ligga någon rimlighet i ett sådant förslag eller om det är antagligt att de, som nu tala för Skara, skola vilja vara med om något sådant.

Nej, om vi nu bifalla Utskottets förslag, så ligger det i sakens natur, att det icke kan dröja många år innan man kommer till Riksdagen och begär betydliga anslag till ett ökad antal lärare och nya stora byggnader m. m. Vi veta alla, huru mycket veterinärinstitutets byggnad här i Stockholm kostade. Det är ju klart, att man kommer att vilja utrusta båda instituten med lika lärarekrafter och lika lokaler, ty annars kan ej den täflan uppstå, som anses vara så nyttig af dem som nu försvara Skara.

Vi hade redan två medicinska fakulteter vid universiteten och dertill kom Karolinska institutet. Det började såsom ganska obetydligt, men arbetade upp sig till likställighet med de andra medicinska läroverken. Det hade från början ej rätt att utexaminera medicine licentiater. Men detta gick naturligtvis icke an i längden. För att kunna uthärda täflan, måste institutet i alla afseenden göras likställt med de båda fakulteterna. Ett liknande exempel kan hemtas ur förhållandena emellan Upsala och Lunds universitet. Om det ena året beviljas anslag till en byggnad, som anses nödvändig för universitetet i Upsala, så dröjer det icke längre än till nästa år, förr än Lunds universitet också gör anspråk på en liknande byggnad. Anslag be-

viljas det ena året till en laborator eller adjunkt i Lund. Året derpå begär Upsala universitet anslag till en liknande plats der. Och dertill kommer, om frågan gäller den medicinska fakulteten, äfven Karolinska institutets anspråk. Jag anför icke detta såsom något klander, ty det är en följd af all täflan, utan endast såsom ett bevis på riktigheten af mitt påstående. Bifaller man nu det ifrågasatta anslaget till veterinärrättningen i Skara, så blir följden ovilkorligen den, att vi framdeles nödgas göra denna inrättning, både hvad byggnader och lärarekrafter beträffar, likställd med veterinärintitutet i Stockholm. Men dermed skola vara förenade så stora kostnader, att jag för min del ej vill om dem vara med. Och jag kan det så mycket mindre, som alla föregående talare erkänt, att institutet i Stockholm är fullt tillräckligt för utbildning af alla för vårt lands behof erforderliga veterinärer. En talare har emot dem, som utgått från härvarande veterinärintitut, annärkt, att de voro så fina herrar! Jag ser dock icke att man genom föreskrifter kan förbjuda dem att begagna handskar, hvarom jag, om det vore till någon nytta och kunde ske, nog ville vara med. Men jag kan icke inse att en sådan föreskrift kunde vara till något gagn. Från hvilken synpunkt jag än ser saken, kan jag således icke komma till annan uppfattning än att Kongl. Maj:ts proposition i denna fråga bör vinna bifall, i all synnerhet då det är ostridigt, att det befintliga veterinärintitutet i Stockholm är för behofvet fullt tillräckligt. Jag anhåller om afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Ang. anslag till veterinärrättningen i Skara.
(Forts.)

Med Herr vice Talmannen instämde Herrar *Holmgren* och *And. Hansson*.

Herr *Jonson* i Fröstorp: Jag skall icke besvära Kammaren med att till bemötande upptaga alla de skäl, som anförts af den näst föregående talaren. Men jag ber att få begagna tillfället att vitsorda vigtigheten af hvad Utskottet i sitt betänkande rörande veterinärrättningen i Skara anför. Jag kan nemligen göra detta ur egen erfarenhet och på grund af min noga kännedom om förhållandena. Jag vill alldeles icke klandra veterinärintitutet i Stockholm. Tvärt om är jag den förste att erkänna utmärktheten deraf. Men jag kan dock icke godkänna den förste talarrens yttrande om de två slagen af veterinärer, ty erfarenheten har visat att Skara veterinärrättning varit, synnerligen för den mindre jordbrukaren, af stort gagn och af behofvet påkallad. Väl är det sant, att det också behöfves veterinärer med högre bildning än de ega, som utgått från Skara, särskildt vid regementena och såsom länsveterinärer. Men dessa veterinärer hafva anspråk på en jemförelsevis vida högre lön, än de från Skara. Veterinärerna i Skaraborgs län hafva först en lön af 400 kronor, som sedermera höjes till 800 kronor, hvaraf hälften betalas af hushållningssällskapet och hälften af landstinget. Med denna billiga aflöning har länet kunnat hålla 10 veterinärer, af hvilka 3 studerar i Stockholm och 7 i Skara. Skulle man i stället hafva så dyrbara veterinärer, som t. ex. länsveterinärerna, hvilka hafva 1,500 kronor i lön, skulle man ej hafva råd att hafva så många

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

veterinärer som nu är fallet. Afståndet emellan deras boningsorter skulle i sådant fall blifva så långt, att i synnerhet de mindre bemedlade, som hafva blott 3 till 4 djur, ej skulle hafva råd att låta hemta dem så långt ifrån och betala dem för deras inställelse.

Det är visserligen sant, att för förhindrande af smittosamma sjukdomars utbredning, då kreatur vid in- och utförsel skola besigtigas af veterinär, det kan vara nödigt att fullt utbildade veterinärer dertill anlitas, men detta hindrar icke, att den mindre jordbrukaren kan få begagna sig af ett slags mindre utbildade veterinärer, hvilka kunna vara lika skickliga som de fullt utbildade. Dertill kommer, att de i allt fall äro betydligt billigare i sina fordringar än de, som utbildas i Stockholm.

Den förste ärade talaren nämnde, att det vore ett så stort öfvervägande antal kreatur, som vårdades vid veterinärinstitutet här i Stockholm i jemförelse med vid veterinärinrättningen i Skara. Med åberopande af årsberättelserna från de olika läroverken, ber jag få upplysa om, att af hornboskap vid institutet i Stockholm behandlats ett år 491 och i Skara vid veterinärinrättningen 685. Sålunda ligger veterinärinrättningen i Skara i detta hänseende öfver veterinärinstitutet i Stockholm.

Här har vidare talats om de kostnader, som för staten skulle uppkomma, om Skara veterinärinrättning bibehölles, enär man i så fall skulle blifva tvungen att derstädes göra flere större byggnader. Jag förstår icke detta. I årsberättelsen för år 1883 säger styrelsen, att byggnaderna äro i godt skick. Staten har för flera år sedan till Skara veterinärinrättning anslagit för ett sjukstall 10,000 till 20,000 kronor. Jag mins icke siffran närmare. Sedermera hafva ganska stora summor beviljats såsom anslag till en smedja. Dessa anslag räckte emellertid icke till, utan Skaraborgs läns hushållningssällskap och landsting måste ytterligare anslå 9,500 kronor till smedjans iordningställande. Denna smedja är rätt stor och försedd med bostäder för eleverna utöfver de bostäder, som finnas i en flygel, dertill Skaraborgs läns landsting lemnat ett anslag af 800 kronor. Dessutom hafva dertill användts donationsmedel efter apotekaren Tjulander. När så är förhållandet, att enskilde lemnat stora donationer till veterinärinrättningen, huru kan man då påstå, att staten tagit allt om hand och nu vilja slopa hela inrättningen? Jag föreställer mig, att den Hernqvistska donationen med fastighetsvärdet, utom det som ännu finnes kvar af kapitalet, uppgår till 20,050 kronor. Jag vågar vidare betvifva rigtigheten af det utlåtande Justitiekanslersembetet afgifvit, då embetet sagt, att donationsbrevet torde tillåta, att donationsmedlen användas till andra ändamål än det, hvartill de ursprungligen äro donerade. Frågan är ännu icke pröfvad af domstol och kan således icke anses för något prejudikat. Man må tro derom hvad man vill, men Justitiekanslersembetet har i allt fall yttrat sig i sväfvande ordalag och icke bestämt sagt, att medlen kunna användas för andra ändamål än till veterinärinrättningens bästa.

En stor och beaktansvärd fördel är, att eleverna i Skara hafva fri bostad vid veterinärinrättningen. De bo i en landsortsstad, och deras kurs kostar dem litet i jemförelse med hvad kursen kostar i

Stockholm, der blotta bostaden kostar dem minst 400 kronor om året. I Skara äro eleverna icke heller utsatta för så många frestelser som i hufvudstaden. Men har man en längre tid vistats i Stockholm, så blir man snart stockholmare, såsom jag hört af Herr vice Talmannen, och tror att allt måste centraliseras till Stockholm. Klart är väl, att här finnes god tillgång å materiel, preparat m. m., men äfven i Skara finnes åtskilligt med materiel, om också icke i så stor skala som vid veterinärinstitutet här i Stockholm. Vidare torde det väl icke vara möjligt, att veterinärinrättningen i Skara kan blifva statsverket så dyr, som man uppgifvit, eller komma i fråga att likställa veterinärinrättningen i Skara med institutet i Stockholm. Det har visat sig, att kostnaden för inrättningen i Skara icke uppgått till mer än något öfver 19,000 kronor, under det att kostnaden för institutet i Stockholm, om jag minnes rätt, uppgått till öfver 64,000 kronor. Af dessa 19,000 kronor, som inrättningen i Skara kostat, hafva 2,000 kronor användts till stipendier åt eleverna. Under sådana förhållanden torde man finna, att kursen för dem, som studera i Skara, blifver ojemförligt mycket billigare än för dem, som studera i Stockholm. Af sådan anledning tror jag, att de veterinärer, som utgå från inrättningen i Skara, i allmänhet icke skola blifva så dyra i afseende å lön eller dagaflöning för sjukbesök som de från institutet här i Stockholm utexaminerade. För den skull frågar jag, om det skulle vara välbetänkt att slopa veterinärinrättningen i Skara, som varit så välsignelsebringande för jordbrukaren i allmänhet, men i all synnerhet för den mindre jordbrukaren, hvars dyraste egendom äro hans husdjur. Slopas man veterinärinrättningen i Skara, så skall den dag icke vara aflägsen, då veterinärläkarne blifva så dyra, att man icke har råd att anlita dem.

En talare på malmöbanken yttrade, att han fått ett bref från en veterinärläkare i Skåne. Ja, under föregående riksdagar har jag sett flera bref från samme man äfvensom från andra veterinärer, som studerat i Stockholm. Efter allt hvad jag förnummit, så söka desse veterinärer, som fått sin utbildning i Stockholm, att utrota Skara veterinärinrättning. Men herrarne skola få se, att om den dag skulle komma, att Skara veterinärinrättning nedläggas, så skola desse från Stockholm utexaminerade veterinärer komma med allt större och större pretentioner. Jag har endast velat upplysa om dessa förhållanden, under förhoppning att Kammarern bifaller hvad Stats-Utskottet föreslagit, dertill jag också yrkar bifall.

Herr Statsrådet Hammarskjöld: Det kan väl icke gerna nu komma i fråga att taga upp striden derom, huru vida den svenska veterinärundervisningen bör bedrivas å en anstalt i Stockholm eller en anstalt i Skara. Denna strid kunde föras, innan Stockholms veterinärinstitut var anlagdt och utbildadt. Nu får man väl lof att taga det såsom ett fullbordadt faktum, att den egentliga veterinäranstalten är den i Stockholm. Jag inlåter mig icke på bedömandet, huru vida det beslut, som för några år sedan fattades, var det bästa. Jag har nu ingen anledning dertill. Anstalten finnes nu i Stockholm, det är, som sagdt, ett fullbordadt faktum. Och att göra om hvad

Ang. anslag till veterinärinrättningen i Skara.

(Forts.)

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

då gjordes kan icke komma i fråga. Frågan gäller nu, huru vida man jemte denna anstalt i Stockholm bör hafva ännu en, den i Skara. Man har hittills haft en sådan, men det torde alla vara ense om, att den icke kan blifva i samma ställning som nu, ty för närvarande kan man säga, att den lefver på nåder från år till år. Äfven Stats-Utskottet har erkänt, att denna anstalt måste blifva lidande deraf att den står på extra stat, ty den har svårt få ordentliga lärarekrafter. Vill man därför behålla anstalten i Skara, så måste man ställa den på annat sätt än hittills, men innan man tager ett afgörande steg genom att ställa den på *ordinarie* stat — hvilket är det första vilkoret för dess framgång — bör man se till, huru vida tillräckliga skäl finnas för dess bibehållande.

De skäl, som anföras därför, äro två. Det ena är den Hernqvistska jemte några andra donationer; det andra är den nytta, som anstalten skulle medföra. Hvad Hernqvistska donationen beträffar, så är dess afkastning omkring 2,600 kronor om året, och de andra donationerna äro helt obetydliga. Att nu betala ut ett statsanslag af 17,000 kronor för att bevara 2,600 kronor, synes mig icke förstånligt, så vida oj andra skäl tala för bevarande af anstalten i Skara. Är det så, hvilket jag dock *icke* tror, att genom anstaltens i Skara förvandling till en sådan inrättning, som Kongl. Maj:t föreslår, de 2,600 kronorna skulle förloras, så skulle det dock vara en god affär, om man icke kan bevisa, att anstalten för andra orsakers skull behöfves. Man kan således lemna hela Hernqvistska donationen å sido och koncentrera sin uppmärksamhet på den frågan: är anstalten, sådan den nu är, d. v. s. för utbildande af en mindre kunnig sorts veterinärer, nyttig, eller är den det icke?

Här har nu mycket talats om, att veterinärer, som utgått från Skara institut, visat sig i många fall kunna bota sjukdomar. Jag vill då säga, att jag på intet sätt betviflar detta, ty hvar och en förståndig människa, som får vara med en läkare — vare sig menniskoläkare eller djurläkare — och se huru han går till väga samt dessutom får några anvisningar af honom under någon tid, kanske till och med under några år, lærer sig utan all fråga att känna igen åtskilliga sjukdomar, sådana som hafva temligen tydliga kännetecken. De kunna äfven lära sig, huru dessa läkare gå till till väga vid behandling af dylika sjukdomar. Härigenom förvärfva de sig sålunda en förmåga att behandla dessa sjukdomar och kunna därför mången gång vara till nytta för dem, som anlita deras bistånd. Men sådan undervisning, som denna, och sådan nytta, som af en dylik undervisning kan följa, har Kongl. Maj:t med sin proposition velat bevara derigenom, att anstalten i Skara skulle lemna tillfälle åt dem, som det önskade, samt särskildt åt sådana, som egnade sig åt landtbruk, att få vara med om och se, huru man bör behandla kreatursjukdomar för att de skola kunna blifva botade. Men alla sjukdomar äro icke af den art, att de lätt kunna igenkännas samt lätt behandlas, utan i många fall erfordras insigter i djurkroppens byggnad och de lagar, hvarefter lifvet rör sig derinom. För kannedom härom fordras studier och kunskaper i åtskilliga delar af den medicinska vetenskapen, såsom anatomi och fysiologi. För sådana studier

— derom äro alla sakkunnige ense — sakna eleverna vid veterinärinrättningen i Skara mogenhet. Då de i allmänhet utgått från 5:te klassen af statens allmänna läroverk, hafva de icke de förkunskaper, att de kunna på ett tillfredsställande sätt följa med den teoretiska undervisningen, så att de kunna få reda på djurkroppens byggnad, lagarne för det friska lifvet och de störelser, som inträffa i lifvets gång och utgöra sjelfva sjukdomen. Att de icke äro mogna för en dylik undervisning, det hafva sakkunnige män redan på förhand insett, då de känna till de kunskaper, som en yngling, när han utgår från 5:te klassen af ett läroverk, i allmänhet besitter. Men derjemte har Professor Lovén, sjelf en vetenskapsman inom den teoretiska delen af medicinen, skickats till veterinärinrättningen i Skara för att, bland annat, taga reda på huru den teoretiska undervisningen der vore beskaffad och i hvad mån lärjungarne kunde tillägna sig densamma. Det omdöme, som han vid sin återkomst afgaf, var det, att lärjungarne omöjligt kunde göra sig till godo denna undervisning och att, ehuru de kunde vinna den praktiska skicklighet, som jag nyss antydde, de dock icke kunde få de insigter i djurlifvet, att man kunde lita på dem i svårare fall. Det förefaller mig nu vara oegentligt och farligt att lemna vitsord åt betyg, som utfärdas af en från en statsanstalt utexaminerad person, om hvilken man har det omdöme, att han för svårare fall icke har erforderliga kunskaper. Detta synes mig vara till och med mindre ärligt och redbart. Det är af vigt, äfven med hänsyn till främmande folk, att de skola kunna lita på intyg angående svenska kreatur och de undersökningar, som i detta afseende skett här i Sverige. Motsatsen kan betänkligt skada vårt landbruks utveckling.

Man har sagt, att veterinärerne från institutet i Stockholm skulle blifva dyrare än de från veterinärinrättningen i Skara. Jag får bekänna, att jag derom icke eger någon kännedom. Det är möjligt att så är förhållandet. Men jag tror icke, att skilnaden kan vara väsentlig. Den stadgade åldern för inträde vid veterinärinrättningen i Skara är, såsom jag tror, 18 år. Vid dessa år eller i medeltal vid 19 års ålder afläggas studentexamen, hvarefter man är berättigad till inträde vid anstalten i Stockholm, och det finnes följaktligen icke någon egentlig skilnad beträffande den legala inträdesåldern i fråga om den ena eller andra veterinäranstalten. Men deremot förefinnes en stor skilnad med afseende å lärjungarnes förkunskaper. Den ena anstaltens lärjungar hafva gått igenom statens allmänna läroverk fullständigt, men den andra anstaltens lärjungar hafva icke deltagit i läroverkets fyra sista årskurser eller under en tid, då lärjungarne äro mest mottagliga för kunskaper. Studietiden vid de båda veterinärinrättningarne är lika lång. Jag tror därför, att det icke är någon väsentlig skilnad mellan kostnaden för den ena eller andra veterinäranstaltens veterinärer. Men, som sagdt, jag vill icke närmare inlåta mig på denna punkt.

Det är mycket ovanligt för en departementschef att stå och disputera med Stats-Utskottet derom, att Utskottet tycker att han begärt för litet anslag. I denna märkliga ställning befinner jag mig i nuvarande ögonblick. Det är alldeles klart, att, om Riksdagen vill

Ang. anslag till veterinärinrättningen i Skara.
(Forts.)

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

utbetala mer än departementschefen ansett behöfligt och till och med nyttigt, så får departementschefen finna sig deri. Men jag anser mig böra göra klart för Kammaren huru utvecklingen blir, allt efter som Riksdagens beslut blir det ena eller det andra. Om Riksdagen antager Kongl. Maj:ts proposition, så blir utvecklingen den, att direktionen för Skara veterinärinrättning förbjödes att intaga några nya elever, hvaremot de der redan befintliga eleverna skola undervisas, tills de blifvit utexaminerade. Sedermera skulle sjelfva omorganisationen ske. Antages deremot Utskottets förslag, så blir utvecklingen *icke* den, att Kongl. Maj:t för närvarande kan, såsom Utskottet ansett möjligt, omorganisera anstalten enligt 1875 års Riksdags beslut, ty någon definitiv organisation är icke möjlig förr än anslaget uppförts på ordinarie stat.

Men hvad som först och främst kommer att göras, blir naturligtvis att utfärda befallning till alla vederbörande att inkomma med utredning om de åtgärder, som äro behöfliga, för att veterinäranstalten i Skara skall blifva så organiserad och utrustad, att den kan utbilda dessa veterinärer af sekunda sort, som Riksdagen begärt. Hvilka kostnader detta kan komma att medföra, är jag nu icke i stånd, att så här på rak arm upplysa om. Professor Lovén upplyste i afseende å de vid veterinärinrättningen i Skara befintliga lokaler, att flera af dem äro mycket dåliga och tarfva reparationer, men framför allt förklarade han på det bestämdaste, att samlingarne äro uti ett i hög grad otillfredsställande skick och att, om undervisningen skall kunna blifva tillfredsställande och fruktbarande, väsentliga förbättringar deri måste vidtagas. Iuru vidtomfattande dessa förändringar skulle blifva och hvad de skulle kosta kan jag naturligtvis nu icke säga, men jag har dock på förhand velat nämna allt detta, på det att, om ett Riksdagens bifall till Utskottets förslag föranleder Kongl. Maj:t att till Riksdagen göra proposition om de nödiga kostnaderna för Skaraanstaltens iordningsställande, Kammaren icke må kunna säga, att den icke på förhand fått veta sanningen.

Herr Jonsson i Hof: Det kan icke falla mig in att efter den långa debatt, som nu pågått, länge upptaga herrarnes tid. Jag skall endast be att få konstatera ett par fakta, som framgått så väl af Utskottets betänkande som af den förda öfverläggningen. Det ena af dessa fakta är att man måste antaga, att utbildningen af en veterinärelev i Skara måste anses vara betydligt billigare än i Stockholm, och jag antager skillnaden uppgå till 3,000 kronor. Det andra faktum är att, om man skall omorganisera inrättningen i Skara, hvilket blir alldeles nödvändigt, om den skall blifva en fullständig anstalt, komma kostnaderna derfor att ökas med 20,000 eller kanske närmare 30,000 kronor. Vi antaga att i Skara årligen 6—8 elever komma att utexamineras och, om kostnaderna för deras utbildning i Skara antages vara 3,000 kronor billigare än i Stockholm för en hvar af dem, uppstår då en besparing på 18,000 eller 24,000 kronor, allt efter som de utexaminerades antal är 6 eller 8. På samma gång är dock också klart, att institutet i Stockholm kan emottaga det ökade antalet elever som påfordras, således lika många som i Skara, om det blir fullstän-

digt läroverk, utan att därför en enda lärareplats behöfver tillsättas. Således blir besparingen på eleverna i förra fallet 18,000 à 24,000 kronor och i senare fallet, om det endast blir ett enda veterinärläroverk, gör staten enahanda besparing på lärarne. Kan det då finnas något rimligt skäl att frammana en sämre klass af dessa fackmän än de, som utbildas i Stockholm? Jag har varit åtskilligt med, så väl vid riksdagarne som i det allmänna lifvet, men aldrig förr har jag sett något dylikt. Man har också sagt, att i Skara skulle vara större tillgång på djur af olika arter i och för undervisningen, men, efter hvad jag funnit, är detta ingalunda fallet. I Stockholm är tillgången större på hästar; i Skara deremot kanske på hornboskap. Man skulle således endast kunna tänka, att djuren i Westergötland äro lämpligare såsom undervisningsmateriel än de i Stockholm, men det kan väl dock icke vara möjligt.

*Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.*
(Forts.)

Jag yttrade till en början, att jag skulle fatta mig kort, och inskränker mig därför till att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Andreasson: Jag bor 10 mil från Skara, i ett annat län och har aldrig mera än en gång varit uti Skara, hvarför jag icke gerna kan misstänkas för att hafva något särskildt intresse af denna frågas utgång. Jag har mycket väl i minnet huru frågan om veterinärinrättningarne behandlades vid riksdagarne 1873 och 1874. — Det väckte då inom Riksdagen motstånd, att veterinärinstitutet skulle byggas i Stockholm. Det erkändes visserligen då, att vi icke behöfde mera än ett veterinärinstitut, och detta har jag också flera gånger uttalat, men det heror dock på, huru frågan för öfrigt gestaltar sig. Läger man institutet, såsom här skett, till Stockholm, der alla möjliga inrättningar nu skola hopas, oafsedt om de lämpa sig därför eller icke, då ställer saken sig annorlunda. För så vidt jag fattat ställningen riktigt, är det lärarekollegium eller styrelsen för veterinärinrättningen i Stockholm, som icke tål att den i Skara finnes. Vi hafva hört från flere talare, att det ej skall vara bra stäldt med undervisningen vid veterinärinrättningen i Skara, men jag tror dock att skälet är, att man vill blifva utaf med Skarainrättningen, som icke kan talas från visst håll. Om vi slopa denna veterinärinrättning i Skara, så få vi endast dessa fina herrar, som gå ut från Stockholm, hvilka hafva större pretentioner, än vi kunna tillfredsställa. Ingen lärer väl tro, att desse herrar, som tagit mogenhetsexamen och sedan genomgått ett elementarläroverk under 4 år här i Stockholm, kunna vara lämplige att gifva sig ut på landsbygden och vara nöjda med små inkomster.

De vilja nog snart söka få landet indelt i kretsar, lika som provinsialläkarne och fordra stora löner jemte pensioner. Det är således enligt min uppfattning, icke rätt att taga bort undervisningen vid detta lilla läroverk i Skara, som — säga hvad man vill — för så billigt pris gjort så mycket gagn, och man bör tänka på att hvad Hernqvist skänkt icke är till hofslagareskola utan till en veterinärinrättning. Det är nemligen icke 2,600 kronor — såsom Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet sade — som donationen

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.

(Forts.)

afkastar, utan 5,500 kronor. Här står ju i statsrådsprotokollet, att direktionen bland tillgångarne upptagit:

Arrende för Brogården med tillhörande qvarn och torp	kronor 3,000: —
» » inrättningens öfriga fastigheter	» 1,400: —
Räntor å inrättningens kapital, 20,050 kronor	» 1,100: —

Detta gör ju till hopa ..... kronor 5,500: —
och icke 2,600 kronor, så vidt jag kan förstå.

Det förefans många skäl mot en förflyttning från kvarteren Edelman och Krabaten till nu varande institutet i Stockholm, bland andra var det ett viktigt skäl, att anstalten här var närmare för dem, som ville sko sina hästar; man har nu kommit så långt bort, att denna praktik betydligt försvarats. Här är heller icke någon synnerlig praktik för nötkreatur, får och svin, utan hufvudsakligen för hästar, hundar, katter och foglar, och det var, enligt mitt förmenande, ett stort misstag, då denna dyrbara veterinärinrättning uppfördes i Stockholm.

Här har blifvit sagdt, att det skulle blifva en veterinärinrättning i Skara i alla fall. Ja, hvad är det då striden här egentligen gäller? Striden gäller huru vida det skall blifva en hofslageriskola och en anstalt för sjuka djur, utan meddelande af veterinärundervisning, och anslaget skall i alla fall komma på ordinarie stat; eller om det skall vara en dylik anstalt med jemväl undervisning i veterinäryrket.

Jag vågar påstå, att hellre än att man advocerar på det sättet, att man med bibehållande af Hernqvistska donationen anordnar en dylik skola, hade man — på sätt Herr Ecklesiastikministern ock sade sig anse vara bättre — bort helt och hållet slopa anstalten, ty de der husen måste ju i alla fall repareras, då inrättningen fortfarande skall användas till hofslageriskola och sjukstall för sjuka djur.

En talare på skåncbänken äfvensom Herr vice Talmannen har sagt, att denna Kammare bör vara sparsam, hvarför vi icke borde gifva oss in på något dylikt. Men gifvo vi väl bevis på sparsamhet, när vi 1875 beviljade 500,000 kronor till byggnader för veterinärinstitutet i Stockholm? 1879 beviljades ytterligare 50,000 kronor till inredning af detta institut. Sistnämnda är gingo årliga kostnaderna för lärarepersonalen m. m. till omkring 48,000 kronor; numera gå de till cirka 63,000 kronor. Nu har emellertid anstalten för denna kostnad senaste året utexaminerat 13, under det den i Skara examinerat ut 9 elever; men om man ser på kostnaden och beräknar ränta på detta stora byggnadskapital i Stockholm, och dividerar de sålunda uppkommande årliga kostnaderna med 13, så får man se, hvad hvar och en af dessa 13 kostar; kan detta kallas sparsamhet?

Då skilnaden icke är större i utgifterna för inrättningen i Skara, huru den än ordnas, och vi skola taga anstalten på ordinarie stat, enligt Kongl. Maj:ts förslag, äfven om det skall blifva en hofslagarskola och anstalt för sjuka djur utan en sådan undervisning, som kan vara mycket nyttig för dem, som bevista densamma, så tror jag hvarken att det kan vara rätt eller klokt att bifalla Kongl. Maj:ts förslag. Om man låter det vara hvad det är och sätter det på ordinarie stat, så är det väl icke en så synnerligen stor eller afskräckande summa. Skulle vi nu slopa denna anstalt, så komma vi nog

frandeles att ångra oss. Jag hoppas att Kammaren icke skall neka, att, då i alla händelser anstalten skall på visst sätt fortfara, det också kan vara lämpligt att der meddela undervisning, så att man derifrån kan få veterinärer, då man funnit dem vara praktiska och dugliga. Jag tror med ett ord att det icke är rätt att inskränka denna inrättning. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

Herr Lyth: Jag skall yttra mig helt kort. Det är en märkvärdig inrättning, veterinärinrättningen i Skara. Den kärlek, som lifvar dess beundrare är verkligen så seg och nästan blind, att man skulle kunna önska, att den vore egnad ett bättre föremål. Tvisten gäller här egentligen att de, som vilja hafva kvar veterinärinrättningen i Skara, önska få ett slags mindre kunnige veterinärläkare, och de gå till och med så långt, att de påstå att dessa läkare äro bättre och gagneligare än de, som genomgått en större vetenskaplig kurs och erhållit högre bildning. För min del kan jag icke förstå, hvarför kunskaper ovilkorligen skola medföra inhumanitet, dyrhet o. s. v.

I motsats härtill skall jag nu be få konstatera, att vi på Gotland under en lång följd af år varit lyckliga att hafva haft veterinärer, som fått sin utbildning i Stockholm, och jag kan försäkra, att vi haft alla möjliga skäl att vara fullt belåtna med dem, så väl i afseende å kunskaper, nit och duglighet, som med afseende på den humanitet och den billighet de ådagalagt. Det är omöjligt för mig att förstå, att kunskaper och duglighet skola ovilkorligen medföra stolthet, flärdfullhet och benägenhet att allt för högt uppskatta värdet af sin tjensteutöfning. Sadana olater plåga lika ofta eller till och med vanligare vidlåda okunnighet eller halfbildning.

Medan jag har ordet, skall jag bedja att få göra en liten rättelse i en uppgift, greve Sparre lemmat och som äfven en annan talare från Västergötland omnämmt, nämligen att under förlidet är icke flera än 17 nötkreatur skulle hafva behandlats vid veterinärinrättningen i Stockholm; uppgiften är så till vida riktig, att vid den *stationära* kliniken behandlats 17 sådana djur, men den är så till vida *oriktig* som vid den *ambulatoriska* kliniken under samma tid vårdats 517 nötkreatur och denna sistnämnda klinik är naturligtvis mycket viktigare än den stationära. Det är naturligtvis i ladugårdarne på landet veterinärläkaren har sin största praktik. Man gör orätt, då man kommer med sifferuppgifter, hvilka äro blott till en del sanna och således i hög grad vilseledande. Jag skulle också kunna nämna något om hvad greve Sparre nyss yttrade om de 6,000 kvadratmilen, som vårt land innehåller, men detta har herr vice Talmannen redan bemött och draga vi från Lappland, som ensamt utgör omkring halfva arealen, är det väl icke så mycket kvar. Ifuvsudsumman af det sagda är emellertid, att då vännerna till veterinärinrättningen i Skara företrädesvis vilja hafva *tarfliga* och *billiga* läkare, men då jag för min del önskar att framför allt erhålla skicklige och duglige veterinärer, så ber jag få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Boström: Jag begärde ordet endast för att opponera mig emot de många uttalanden, som under öfverläggningen sports emot

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

veterinärerne från institutet i Stockholm, dem man beskyldt för otillgänglighet, okunnighet, »finhet» och obillighet m. m., men jag har i alla hänseenden blifvit förekommen af prosten Lyth! Jag ber endast för egen del få konstatera rigtigheten af hvad han sagt, då jag nemligen haft en lycklig erfarenhet af de från Stockholm utexaminerade veterinärläkarne. Vid de många rop på proposition, som nu höras, vill jag icke taga tiden i anspråk med något längre yttrande, utan inskränker mig att yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Häruti förenade sig Herr *Mallmin*.

Herr Grefve Sparre: Jag anhåller endast att, med anledning af Herr Statsrådets och Chefen för Ecklesiastikdepartementet yttrande, få tillägga några ord. Han sade nemligen att frågan gälde, huru vida det skulle vara endast *en* veterinärinrättning eller om det skulle inrättas ännu en sådan anstalt, samt huru vida det skulle vara prima och sekunda slags veterinärläkare.

Men om jag läser Kongl. Maj:ts proposition, föreslår han just deri, att det, jemte veterinärundervisningsanstalten i Stockholm, skall finnas »en anstalt i Skara: en hofbeslagsskola och en vårdanstalt för sjuka husdjur, vid hvilken anstalt skall meddelas endast praktisk klinisk undervisning.» Kongl. Maj:t föreslår ju således sjelf en veterinäranstalt i Skara, ehuru vid densamma ingen utbildning af veterinärer skulle ega rum, utan endast någon praktisk klinisk undervisning meddelas. Men männe dessa tertialäkare skola blifva bättre än de sekundäläkare, som nu produceras i Skara?! I allt fall ligger i detta Kongl. Maj:ts förslag ett erkännande af, att det icke går utan att hafva en veterinärinstitution i Skara, ty, mine herrar, man må derom säga hvad man vill, hvad vi önska är att kunna påräkna och erhålla veterinärer i tillräckligt antal, och det kunna vi icke få från Stockholm. Jag har icke sagt ett enda ord mot veterinärinstitutet i Stockholm; jag erkänner tvärt om alla dess goda egenskaper. Men jag har yttrat, att jag under många år förgäfvcs sökt att få de platser besatta, till hvilka Elfsborgs läns landsting anslagit löner, oaktadt jag i min egenskap af landshöfding i länet och ordförande i dess landsting kungjort platserna lediga i alla möjliga tidningar. Ingen menniska vill söka dem, därför att den fasta lönen, 1,000 kronor jemte bostad, anses för liten. Vi behöfva dock att få dessa platser tillsatta, men det är icke möjligt att få sökande till dem från Stockholm. En andra veterinärinrättning erfordras äfven af det skäl, att det må blifva en täflan äfven i fråga om sökande af dessa platser. En sådan täflan finnes icke nu; ty jag har, jag upprepar det, under tiotal af år förgäfvcs sökt att få veterinärer. De vilja icke söka sådana platser, jag vet icke, huru stor lön, vi skola erbjuda dem; den, vi hittills erbjudit, räcker dock icke. Vi blifva således faktiskt utan veterinärer, oaktadt de äro nödvändiga, i synnerhet nu mera sedan djurförsäkringsanstalter uppstått. Från olika delar af länet klagar man häröfver och frågar: hvarför har ni icke skaffat oss djurläkare — jag har förgäfvcs försökt det.

Herr Ecklesiastikministern yttrade vidare, att hela den förmån, man hade af institutionen i Skara, utgjorde 2,600 kronor. Det på-

stående är redan vederlagdt af en talare i mitt grannskap, men jag vill tillägga, att de hus, som derstädes uppförts för donerade medel, hafva ett betydligt värde, och att jag sett i handlingarna, att dessa hus och anläggningars värde uppgår till 90,000 kronor, således ett stort kapital i byggnader, om också räntan icke uppgår till mera än 5,000 kronor. Faktiskt är dessutom, hvad Herr Andreasson redan vidrört, att institutionen i Stockholm är dyrare än sådana i landsorten. Jag respekterar också högt alla dessa betyg, som härifrån erhållas, men det finnes något, som jag skattar ännu högre än betygen, och det är det förtroende en läkare vunnit på grund af den erfarenhet, man fått om honom; ett sådant betyg skattar jag högre än examensbetyg.

Hvad slutligen angår de ohyggligt stora kostnader, hvarom här talats, har Herr Ecklesiastikministern nyss svarat derpå. Hvad Utskottet föreslår är ju icke annat, än att Riksdagen må bland annat anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes till nästa riksdag, efter verkställd utredning, i den mån sådan kan befinnas erforderlig, framlägga förslag till detta anslags uppförande på ordinarie stat. Om man då skulle finna, att kostnaderna skulle blifva för stora, har man ju alltid tillfälle att afslå frågan. Men stån nu icke här och skriken om dessa förskräckliga kostnader, ty vi hafva ännu icke fått, vi blott befara dem! Efter det yttrande vi hört från statsrådsbanken hafva vi ingen anledning att tro, att de blifva allt för billigt tilltagna. Men låtom oss få se dem; låtom oss vänta till dess, och må vi icke skrämna upp vår fantasi i onödan för kostnader, om hvilka vi icke hafva den ringaste kännedom. För min del är jag, med min kännedom om behovet af ett veterinärläroverk i Skara, öfvertygad, att, om Kongl. Maj:t vill anbefalla en utredning härom af människor med sinne för sparsamhet, en sådan utredning skulle komma att visa, att dessa kostnader blifva obetydliga. När en sådan utredning kommer fram, är icke då rätta ögonblicket inne att fatta beslut i frågan! Viljen I nu, mine herrar, utan sådan utredning och utan att I veten, hvad I dömen om, döma denna institution till döden, så gören det! Det är då åtminstone ärligt. Men jag upprepar ännu en gång, att detta förslag att i Skara inrätta en anstalt, vid hvilken skulle meddelas allenast »praktisk klinisk undervisning», och detta blott för att genom advokatoriska funderingar få bibehålla en donation, icke är staten fullt värdigt.

Herr Key: Det är under högst betänkligen förhållanden jag begärt ordet, då Kammararen är uttröttad, men jag ber få nämna, att jag strukit ett långt streck öfver alla mina anmärkningar, utom tre.

Herr Grefve Sparre hade uppenbarligen sjelf ett stilla nöje och han sökte, ej utan framgång, att äfven hos Kammararens öfriga ledamöter framkalla en munter stämning, då han under sitt första föredrag framhöll, att det skulle blifva en konstig anstalt, den som regeringen föreslagit, då den icke erhöle någon föreståndare. Hvad skulle väl det blifva för en anstalt? Skulle han bestå af kloka gubbar och gummor? så tror jag orden föllo sig. Här står dock i regeringens förslag bland utgifterna uttryckligen upptaget: lön för en

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.

(Forts.)

föreståndare 2,500 kronor och ytterligare 1,000 kronor i tjänstgöringspenningar samt fri bostad. En föreståndare finnes således upptagen i regeringens förslag. Gubbarne och gummorna kunna ju då resa sin väg och det nöjet var icke af någon lång varaktighet.

Den andra anmärkningen jag har att göra, gäller ett yttrande af Herr Sven Andreasson, hvars varma intresse för Skara jag till fullo uppskattar; men det förvånar mig, att han icke mera noggrant läst Kongl. Maj:ts proposition eller öfriga akter i ämnet, som föreligga. Han skulle, om han detta gjort, icke lemnat Kammaren uppgifter, som icke äro rigtiga; antagligen bero dessa uppgifter blott på ett förbiseende? Han yttrade nemligen, att afkastningen af den Hernqvistska donationen utgjorde, icke såsom Ecklesiastikministern sade, 2,600 kronor, utan 5,500 kronor. Han inräknade deri afkastningen af Brogården. Hvar och en kan dock lätt af handlingarna inhemta, att Hernqvist aldrig egt Brogården och sålunda ej heller någonsin kunnat donera den. Brogården har upplåtits åt Skara veterinärinstitut af staten. Räntan på hvad Hernqvist skänkte till Skara veterinärinstitut jemte räntan af senare tillkomna donationer utgör, enligt de föreliggande officiella redogörelserna, ej mera än 2,800 kronor. Således kan man väl säga, att de donerade medlen äro en bagatell emot hvad Skara veterinärinrättning kostat staten och i framtiden skulle kosta, om Utskottets förslag antoges.

Vidare kommer en annan sak, som jag måste besvara. Oupphörligt har det påståendet upprepats, att i Stockholm skulle finnas mindre tillgång särskildt på nötkreatur, än i Skara. Tro herrarne verkligen, att ladugårdarne omkring Stockholm och i Stockholm skulle hysa mindre kreatur, än de i Skara och dess omnejd, och att kreaturen skulle vara mindre ofta sjuka på förra stället. Det är långt derifrån. Jag lemnade derom upplysning redan vid början af diskussionen. De siffror jag angaf äro hemtade ur medicinalstyrelsens berättelse för år 1882. De måste sålunda ega vitsord. Enligt dem utgjordes det kliniska materieleet af nötkreatur i medeltal för hvarv och ett af de 10 föregående åren vid veterinärinstitutet i Stockholm 723, och under samma tid årligen i Skara 301, således icke hälften så mycket på senare stället. Men, mine herrar, man kan uppgöra berättelser på många sätt, och jag kan icke underlåta att fästa uppmärksamheten på, att vi ännu i sista berättelsen från Skara finna i det kliniska materieleet upptagen lärarnes enskilda praktik. Allt hvad som af dem värdas i omnejden indrages i rapporten om veterinärinstitutets klinik. Detta synes tydligen af rapporten. Om en elev skickas ut utan lärare, såsom det tillgår i Skara, för att pröfva sin tilltagsenhet, räknas det djur, på hvilket han utöfvat sin verksamhet, med in i kliniken. Hvem gaf honom den kliniska undervisningen dervid? Taga vi en berättelse från ett år något längre tillbaka, men dock ej mer än några år, så finna vi, huru antalet ökas genom de i arrendatorns ladugård befintliga fullt friska kreaturen. Bland de uppgifna sjukdomarne finna vi sålunda en rätt egendomlig rubrik, nemligen »friska». Arrendatorns egna kreatur öfverföras såsom vid inrättningen behandlade fall till följande året. Jag skall visa huru man gör beräkningen. Jag har här en redogörelse för 1880—1881.

Deri finnes en rubrik, som heter sjukdomarnas namn. Under denna rubrik finna vi 23 friska kor. Dessa äro arrendatorns kor, som till tur för honom stå kvar från det föregående året. De stå utförde såsom 23 fall. Nu inträffar under året att af dessa kor åtta blifva betäckta, och detta må ju ingen förtänka dem, men häraf blir åtta fall, som räknas till kliniken. Resultatet af dessa åtta fall och af två sådana fall, som måtte tillhört föregående årets verksamhet, blifver genom en rent fysiologiskt naturlig gång af saken, att det blifver 10 förlossningar, summa 10 nya fall. Den vidare följderna af dessa förlossningar blifver lika naturligt 10 stycken kalvar, således ytterligare 10 fall. Till sist vid årets slut stå de 23 korna friska och, som jag förmodar, vid godt humör, kvar i ladugården, deraf blifver kvarstående till följande året 23 ytterligare fall. På detta sätt, mine herrar, fås af dessa kor, som friska och i all sköns lugn fullgjort sin skyldighet och beqvämlighet under årets lopp, 74 fall af nötkreatur. Ja, på sådant sätt kan man nog få ett stort material, men det är icke det rätta sättet att beräkna det på, och jag fäster mig då mera vid medicinalstyrelsens officiella rapporter.

Det var dessa upplysningar, jag ansåg mig skyldig gifva.

Herr Jöns Rundbäck: Jag har vid föregående tillfällen så ofta yttrat mig i denna fråga, att jag i dag kan fatta mig kort, jag vill blott söka klargöra ett par misstag, som jag anser böra rättas.

Gent emot den siste talarens auktoritet och gent emot hvad som uttalats från statsrådsbänken, åberopar jag medicinalstyrelsens utlåtande rörande behöfligheten af att bibehålla veterinärinrättningen i Skara såsom veterinärinstitut, och medicinalstyrelsen, hvilken jag sätter lika högt och må hända högre än den ärade talaren, har nog betänkt sig, innan den utlät sig så och försäkrade, att inrättningen i Skara kunde bibehållas och göra gagn genom de lärarekrafter, som då funnos. Detta talar, mine herrar.

Beträffande Hernqvistska donationen, så är »sammanlagda värdet af denna donation 81,600 kronor, hvartill ytterligare kommer det för en samling böcker, undervisningsmateriel och inventarier, hvilkas värde revisorerna dock ej kunnat till något visst belopp anslå. Hela arealen af den donerade, utom staden belägna jorden, uppgår till 165 tunnland 13 $\frac{5}{8}$ kappland». Vidare är Brogården, hvilket, såsom mycket riktigt sagdt är, ett kronohemman, anslaget till institutet; och yttre revisorerne om detta hemman: »Förra prebendehemmanet Brogården och en vid Skaraberg belägen skogsmark blefvo vid inrättningens stiftande af staten till densamma upplåtna, hvarjemte för allmänna medel år 1882 till inrättningens bruk köptes åtskilliga lägenheter, och utgör samtliga dessa, nu till föreståndarens disposition ställda lägenheter areal 203 tunnland 7 kappland, taxerade till 34,400 kronor». Byggnaden å Brogården tillhöra deremot donationerna. Vidare säga 1876 års revisorer: »Samliga åbyggnader befunnos vara väl underhållna likasom de för undervisningen afsedda samlingar och andra inrättningar med nit och omsorg ordnade». Nu deremot säger man, att allt är förstördt, men hvilken auktoritet kan man väl åberopa för ett sådant påstående? Och hvad betyder väl ett sådant påstående

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.
(Forts.)

af personer, som se saken i den skefvaste dager gent mot uttalanden från Riksdagens revisorer, som rest ner till stället och tagit institutet i skärskådande? Vidare yttra samme revisorer, att de »fästat särskildt uppmärksamhet vid en å tomten N:o 107 inrättad, till utrymmet ganska betydlig botanisk trädgård, innehållande de flesta i vårt land förekommande, äfvensom åtskilliga utländska gräsarter, ordnade i grupper, allt efter som de äro medicinska, allmännyttiga eller giftiga, på ett, som det ville synas revisorerne, särdeles ändamålsenligt sätt». Dessa alla revisorerernas utlåtanden tyckas mig tillräckligt talande, och härtill kommer alla representanters från trakten vitsord om institutets välgörande verksamhet.

Hvad beträffar eleverna, vill jag ingalunda klandra Stockholms-
eleverna — många af dem äro utmärkta, men säkert är, att vi i den ort jag representerar, haft mycket gagn af Skaraelever och haft alla anledningar att med dem vara mycket belättna. Det som är största hindret för Skarainstitutet är, att eleverna icke tillåtas att der taga fullständig examen och sedan ej få rätt att skriva ut recept annat än i vissa fall. Hade de blott denna tillåtelse, är det min lifliga öfvertygelse, att man icke skulle behöfva offra något för den andra institutionen, som är dubbelt så dyr, ty den skulle då icke kunna täfva med Skara. Jag anser således, att detta för landtbruket väl belägna institut bör finnas qvar, desto hellre som det varit till stor betydelse för hästafvelns utveckling i Skaraborgs län. Jag tager mig därför friheten att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Trybom: Jag skall icke länge upptaga tiden; men då jag varit i tillfälle att under mer än 25 år följa denna undervisningsanstalts verksamhet, skulle min absoluta tystnad kunna misstydvas och därför vill jag blott konstatera det faktum, att inrättningen fått vänta i mera än 20 år på att få reglemente fastställt, oaktadt förnyad begäran derom, samt i följd deraf äfven nödgats vänta på, att komma på ordinarie stat under samma tid; och herrarne kunna väl förstå att, med ett provisoriskt reglemente och med lärare, som ombytas hvarje eller hvart annat år, inrättningen icke kunnat skötas såsom sig vederbör. Det vore således icke underligt, om anstalten rent af gått under denna tid; men det är så långt derifrån, att, då densamma för 10 år sedan blott hade två elever, den numera har icke mindre än 33 lärjungar och icke ens kan mottaga så många, som anmäla sig.

Här är sagdt af alla, som ifrå för endast en undervisningsanstalt för veterinärväsendet, att det skulle blifva lika dyrt för en lärjunge i Skara som i Stockholm. Detta kan väl dock icke vara deras allvar. Visst är åtminstone, att för lärjungarne sjelfva, hvilka bespara 4 år af sin bästa tid genom att inträda i veterinärinrättningen i Skara i stället för i Stockholm, detta måste vara en betydlig lättnad. De kunna äfven i följd af billigare lefnadskostnad sluta sin studiekurs utan skuld, då de i Stockholm icke kunna göra detta utan en betydlig skuldbörda; och hvad detta betyder, då man kommer ut i det praktiska lifvet, torde en hvar inse. Från stockholmsbänken hafva med ett slags förlöjligande framhållits uppgifterna från kliniken i

Skara. Jag vet dock, att t. f. föreståndaren är en alltför samvetsgrann man för att rent af skoja i sin afgifna årsberättelse om inrättningens verksamhet, såsom här lagts honom till last.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Ang. anslag till veterinärinrättningen i Skara.

(Forts.)

Herr Andreasson: Jag är uppkallad af den ärade talaren på stockholmsbänken, som påstod att jag gifvit origtiga uppgifter. Här står på sid. 118: »Genom testamente af Hernqvist, som afled år 1808, blef inrättningen egare af Horshaga qvarn, $\frac{3}{8}$ mantal i rusthållet Forsen, åtskilliga tomter, stads- och domkyrkojordar samt skogslotter äfven som ett kapital. Sedermera hafva jemväl några andra smärre donationer tillfallit inrättningen». Nu står här sedermera längst ned på sid. 120, att de för utgifterna disponibla tillgångarne äro beräknade sålunda:

»arrende för Brogården med tillhörande qvarn och torp kronor	3,000	
» » inrättningens öfriga fastigheter	»	1,400
räntor å inrättningens kapital, 20,050 kronor.....	»	1,100
		<u>kronor 5,500.»</u>

Detta har jag sagt, och jag tror således att min uppgift var riktig.

Jag vill i denna sena timme icke utdraga tiden längre, utan yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Key: Om denna fråga får icke föreligga något tvifvel. I Stats-Utskottets betänkande på sid. 118, raden 4 uppifrån står, att genom Kongl. Bref den 8 Maj 1775 uppläts hemmanet Brogården till veterinärinrättningen i Skara. Alltså, Brogården var statens egendom. Några rader längre ned omtalas hvad den siste ärade talaren yttrade om den Hernqvistska donationen. Den gafs 33 år senare. Den hade intet med Brogården att göra. Nu har en fullständig utredning försiggått rörande donationerna. Herrarne finna på sid. 128 fullständig upplysning härom. Direktionen för Skara veterinärinrättning har själf beräknat den Hernqvistska donationen till 75,350 kronor eller såsom det heter, om man fråndrager värdet af karaktärsbyggnaden och en flygelbyggnad å statens egendom Brogården, till 53,450 kronor. Här af visas ju ytterligare alldeles påtagligen, att direktionen mycket väl vet, att Brogården ingalunda hör till Hernqvistska donationen. Dessa uppgifter måste gälla, och någon olika mening om dem kan helt enkelt icke existera.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, framstälde Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag å densamma och bifall i stället till Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna proposition; och fann Herr Talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes och försiggick i enlighet med följande, nu uppsatta och af Kammaren godkända omröstningsproposition:

Ang. anslag
till veterinär-
inrättningen i
Skara.

Den, som, beträffande ifrågavarande anslag till veterinärinrättningen i Skara, vill bifalla hvad Kongl. Maj:t i ämnet föreslagit,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit Stats-Utskottets förevarande, i 54:de punkten af Utlåtandet N:o 14 gjorda hemställan.

Omröstningen utföll med 104 Ja och 66 Nej; varande beslut alltså fattadt i enlighet med ja-propositionen.

Punkterna 55—62.

Biföllos.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes:

Banko-Utskottets Utlåtande N:o 7, i anledning af väckta motioner om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken, och

Första Kammarens protokollsutdrag N:o 151, innefattande delgifning af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 7, i anledning af väckt motion om åvägabringande af likformighet i afseende på läroböcker vid undervisningen i statens läroverk.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Härefter åtskildes Kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{4}$ 12 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.